

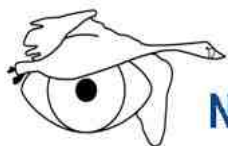
Natuur- en Vogelwacht Rotta

Nummer 147
voorjaar 2019

Aves Visum

A close-up photograph of a bumblebee on a purple flower. The bee is positioned in the lower-left quadrant of the image, facing right. The flower is a dense cluster of small, light purple blossoms with prominent stamens. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting a natural outdoor setting.

Bijen en bloemen
Ganzen
Algemene Ledenvergadering
De Balts
Natuur in het Rotta-gebied in 2018

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Hoeksekade 164
2661 JL Bergschenhoek
Email: info@rotta-natuur.nl
Website: <http://www.rotta-natuur.nl>

ANBI: RSIN-816580662
Iban: NL60 TRIO 0254 49 52 23
KvK Haaglanden nr. 40464998

Natuur- en Vogelwacht Rotta is een zelfstandige, regionale natuurbeschermingsvereniging, actief in het Recreatiegebied Rottemeren en de omliggende gemeenten Zuidplas, Lansingerland en de noordrand van Rotterdam. De vereniging heeft ten doel flora en fauna te verbeteren en het (doen) herstellen van verstoringen daar in; het beschermen en in stand houden van groenvoorzieningen en natuurgebieden en het opkomen voor het milieu; het (doen) realiseren en het (doen) in stand houden van ecologische, landschappelijke en recreatieve verbindingzones. De vereniging is opgericht op 9 februari 1982.

Lidmaatschap

Volwassenen: min. € 12,50 per jaar
Jeugd tot 18 jaar: min. € 6,25 per jaar
Donateurs: min. € 12,50 per jaar

Bestuur

Voorzitter: Hans Sanders 06-40 56 77 69
hsas22@gmail.com
Vicevoorzitter: Anneke Zuidervaart 06-20 00 17 52
aezuidervaart@hotmail.com
Secretaris: Peter Wienbelt 06- 46 92 82 52
secretariaat.rotta@gmail.com
Penningmeester: Cor van de Lustgraaf 06-29 24 27 69
ledenbeheer.rotta@gmail.com
Bestuursleden:
Marijke den Oudendammer 06-28 51 81 05
Arend Hoogeveen 06-83 69 84 50
Henk Starink 06-28 54 40 03

Verenigingsgebouw Natuurcentrum Trefpunt Rotta

Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek
010 - 521 63 34 (alleen tijdens openingstijden)
Beheerder: Ad Somers 06-39 32 11 13
trefpunt.rotta@gmail.com / info@rotta-natuur.nl
Open: donderdag 10.00 - 16.00 uur
zaterdag 12.00 - 16.00 uur

Bij de voorplaat

Een hommelt laaft zich aan de phacelia
© Arend Hoogeveen

Kwartaalblad Aves Visum

Redactie: Machiel Brinkhorst, Arend Hoogeveen, Jan Smith en Hans Soeterbroek.
Redactieadres: avesvisumredactie@gmail.com
Druk: Editoo Arnhem

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen in te korten, te wijzigen of te weigeren, waar nodig in overleg met de auteur(s). Overname van artikelen is uitsluitend toegestaan met bronvermelding. Copyright van alle foto's blijft bij de fotograaf.

Inleveren kopij Aves Visum 148

Aves Visum 148 verschijnt in de tweede week van juni. Inleveren van kopij voor 15 mei 2019

Werkgroepen

Rotta Jeugd

info bij Astrid Schild rotta.jeugd@gmail.com

Rotta Natuurwerk

Info bij Rien van der Vorm 06-27 89 00 77
rienvandervorm@gmail.com

Rotta Onderzoek

Info bij Aria van Ballegoie 010 - 45 52 261
avanballegoie@gmail.com

Trefpunt Vrijwilligers

Info bij Aria van Ballegoie 010 - 45 52 261
avanballegoie@gmail.com

Rotta Communicatie en Website

Info bij Birgitte Blom birgitte.blom@kpnmail.nl
Website: Chris van Rijswijk cdvrijswijk@gmail.com

Ruimtelijke ontwikkelingen in het Rotta werkgebied

Info bij Jaap van Lien 010 - 511 37 33
jaapvanlien@gmail.com

Rotta Educatie

Coördinatorfunctie vacant

Projectgroep Oppervlaktewaterkwaliteit Oostland (POKO)

Info bij Cees van der Burg: c.burg.1@kpnmail.nl
of Jan Smith: jansmith2012@ziggo.nl

Van het Bestuur

Marijke den Oudendammer

Hier is het eerste nummer van Aves Visum van 2019. Er is weer hard aan gewerkt door de redactie, die ons steeds weer trakteert op interessante artikelen in een mooie lay-out.

Onlangs bereikte ons het droevige bericht dat Ton Goudriaan, erelid van Rotta en vrijwilliger bij de natuurwerkgroep, na een kort ziekbed is overleden. Ton is op vrijdag 1 maart in besloten kring gecremeerd. We herinneren ons Ton als een bescheiden man, die altijd maar door ging. In de volgende Aves Visum zullen we hem uitgebreid gedenken.

Het thema voor 2019 'Bijen' hebben we tijdens onze nieuwjaarsreceptie op 12 januari alvast een beetje onder de aandacht gebracht. Om het spel voor die middag voor te bereiden kwam ik veel voor mij nieuwe wetenswaardigheden over bijen te weten en besepte daardoor nog meer hoe weinig wij leken weten over bijen. Belangrijk om meer te leren, want wij mensen zijn afhankelijk van deze nijvere beestjes, meer dan we denken. Zonder bestuiving, o.a. door bijen zouden we de traditionele chocolademelk met appeltaart aan het eind van een excursie moeten missen en zelfs ons dagelijks kopje koffie. Rotta gaat ook dit jaar weer velden 'omtoveren' tot bloemrijke graanakkers en bloemenweides voor insecten en akkervogels. En ook wij mensen mogen daar volop van genieten.

Een ander onderwerp dat nu weer volop in de schijnwerpers staat is het klimaat. Dankzij de jeugd haalt het de voorpagina's in grote koppen en kan niemand daar meer omheen. Zij luiden de noodklok: 'Mensen, doe wat! Niet alleen praten, maar doen!' De politiek moet het voortouw durven nemen, voor de grote lijn. Maar ook de individuele burger is wakker geschud. Ieder kan/moet in zijn eigen leven de grens verleggen in zijn eigen keuzes van consumeren op allerlei gebied: voeding, verpakkingen, vervoer, energieverbruik, enz. Kunst is om anderen en jezelf te stimuleren en inspireren zonder opgeheven (ver)oordelend vingertje. We gáán ervoor, geen woorden, maar daden!

Waar Rotta zich ook het komend jaar voor blijft inzetten met advies of door kritisch volgen zijn o.a. ruimtelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld rond de aanleg van de verlengde A16, al of niet bebouwing van gebieden, aanleg van natuurvriendelijke oevers, kwaliteit van oppervlakte water, combinatie van natuur en recreatie, enz. Maar we houden je op de hoogte onze website, faceBook, Nieuwsbrief en Aves Visum. En tijdens onze Algemene Ledenvergadering op 26 maart. Dus komt allen!

Van de Redactie

Hans Soeterbroek

Ondanks een grondige voorselectie blijft er toch veel te melden zoals u kunt zien aan deze extra dikke Aves Visum van maar liefst 40 pagina's. We gaan hier geen gewoonte van maken. Het was je misschien al opgevallen dat er het afgelopen jaar al wat aanpassingen werden doorgevoerd in de opmaak van ons verenigingsblad. Dit waren aanpassingen die pasten binnen de bestaande mogelijkheden. De redactie is het afgelopen jaar druk bezig geweest met het inventariseren van allerlei nieuwe mogelijkheden en het afstemmen daarvan met drukkerij Editoo om ons blad een facelift te geven. Dit traject is nu afgerond en voor je ligt de nieuwe versie.

Wat direct opvalt is dat de voorpagina er anders uitziet en dat er ook is gekozen voor een makkelijker leesbaar lettertype. Daarnaast zijn er vooral wijzigingen 'onder water' doorgevoerd, die het opmaken van de pagina's vergemakkelijken, zoals het plaatsen van foto's, attentieblokken en citaten.

Zomaar een greep uit deze veelzijdige Aves Visum: Zoals gebruikelijk in het maartnummer tref je de uitnodiging en de stukken voor de Algemene Leden Vergadering, altijd belangrijk. Het thema dit jaar gaat over bijen en alles wat daarmee samenhangt. In deze uitgave het eerste artikel van Liesbeth de Frel over het belang van insecten en bijen in het bijzonder. Ook de kunst van het verleiden van bloemen komt aan de orde. De 'razende' witte tornado wordt in het zonnetje gezet, in het Natuurwerk wordt het belang van goed *Hakhoutbeheer* toegelicht en de artikelen over *De Balts* en over *Natgras en Plasdras* zijn actueel in het voorjaar. Een uitgebreide en heldere analyse over *Ganzen* maakt het dilemma helder dat daarbij om de hoek komt kijken - een onderwerp dat de gemoederen natuurlijk flink bezighoudt. Het uitgebreide verslag over de resultaten van onze tellers kun je lezen in het artikel *De natuur in het Rotta-gebied in 2018*. Kortom, een veelheid aan - weliswaar papieren - (bio)diversiteit.

Wij wensen je een heel mooi voorjaar toe met veel kijk-, luister- en leesplezier.

Vreugde in kijken en begrijpen is het mooiste geschenk van de natuur.

Albert Einstein

Liesbeth de Frel

In deze en de komende 3 nummers van Aves Visum neem ik jullie mee in de wereld van bijen. Zeven jaar geleden ben ik mij gaan interesseren voor bijen. Omdat ik niets wist over bijen, volgde ik een basiscursus bijenhouden en werd in de zomer van 2012 eigenaar van mijn eerste honingbijenvolk. Al snel werd mij duidelijk dat kennis over hoe honingbijen leven en hoe te imkeren belangrijk is. Maar kennis over planten misschien nog wel meer. Want bijen, zowel honingbijen als wilde (solitaire) bijen en veel van de Nederlandse plantensoorten zijn van elkaar afhankelijk.

In deze Aves Visum licht ik een tipje van de sluier op over de relatie tussen bijen en bloemen. Een tipje, want je kunt er een boekenkast mee vullen. Het is een wetenschap en wereld op zich.

Ongeveer 80% van de Nederlandse plantensoorten wordt door insecten bestoven.

Bijen en bloeiende planten

Ongeveer 80 % van de Nederlandse plantensoorten wordt door insecten bestoven. Bijen zijn samen met vliegen de belangrijkste bestuivers. Bijen zijn afhankelijk van de nectar en stuifmeel die bloeiende planten leveren. De nectar levert de suikers en is de energiebron voor zowel de larven als de volwassen bijen. Het stuifmeel levert diverse soorten eiwitten, belangrijk voedsel voor de larven, omdat ze van essentieel belang zijn voor de ontwikkeling van gezonde bijen. De afhankelijkheid van planten bestaat er uit dat de bijen die de bloem bezoeken en nectar opzuigen, met hun geloof over de bloem, stuifmeelkorrels op een rijpe stamper terecht doen komen, zodat voortplanting plaatsvindt. Bijen helpen de plant met het transport van stuifmeel van de ene naar de andere bloem omdat er een beloning in de vorm van nectar tegenover staat. We noemen deze samenwerking mutualisme: de relatie van twee soorten waarbij beide voordeel van elkaar hebben en afhankelijk zijn van elkaar voor hun overleving. Als de bestuiving heeft plaatsgevonden dan hoeft de bloem geen insecten meer te lokken. De nectarproductie stopt en de bloemen gaan minder geuren. De bloem kan van kleur veranderen, blaadjes vallen af en bij vingerhoedskruid valt binnen een dag de kroonbuis er af.

Bloemen verleiden bijen op verschillende manieren.

Bloemen verleiden bijen

Bloemen verleiden bijen op verschillende manieren. Door het verspreiden van geur en uiterlijke kenmerken als vorm en kleur. Rond 1910 ontdekte de Oostenrijkse etholoog Karl von Frisch dat bijen kleuren en bloemvormen kunnen onderscheiden. In specifieke gevallen bestaat er een onderlinge afhankelijkheid van bloemsoort en bij. De bouw van de bij, de tonglengte in combinatie met de lichaamsgrootte bepaalt in grote mate op welke soort bloemen ze vliegen. Er zijn planten die bijvoorbeeld zo aangepast zijn aan het bezoek van hommels, dat geen ander insect hun plaats kan innemen. De nectar ligt diep verborgen. Hommels hebben een voorkeur voor bloemen met een tweezijdig symmetrische of onregelmatige bloemkroon zoals lipbloemigen en vlinderbloemigen, honingbijen juist omgekeerd. Zulke hommelsbloemen zijn bijvoorbeeld leeuwenbekje, brem, vingerhoedskruid, akelei, smeerwortel, veldsalie en monnikskap.

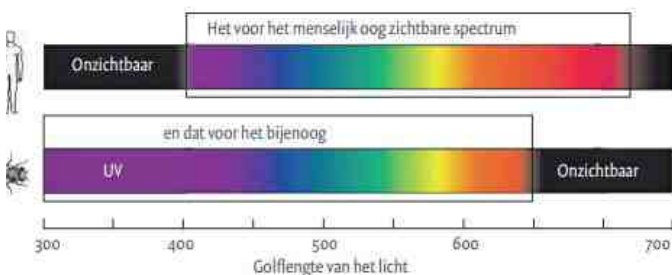

Vingerhoedskruid, de kroonbuis is paarsig, met in de binnenkant donkerrode vlekken, die de bij naar de plek leiden waar de nectar te vinden is. Goed zichtbaar is de lange tong van deze tuinhommel.

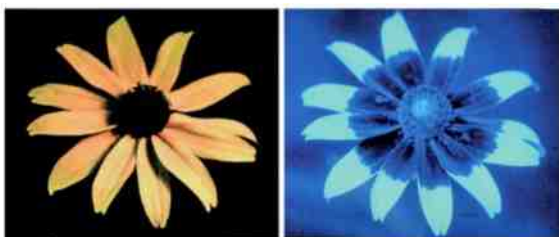
Kleur

Bijen en mensen zien deels dezelfde kleuren. Bijen kunnen echter UV licht zien, dat voor ons onzichtbaar is. Dit is heel nuttig want bijen kunnen hierdoor de 'honingmerken' zien. Dit zijn specifieke vormen in het midden van de bloem, met donkere lijnen, vlekjes op de kroonbladen. Met dit merk lokt de bloem de bij naar de plaats waar nectar en stuifmeel te halen zijn. De kleuren geel en wit komen bij circa 58% van de inheemse plantensoorten voor. Voor mensenogen hebben deze kleuren geel en wit ongeveer dezelfde kleur, maar voor bijen kunnen deze kleuren sterk verschillen. Dit komt door het verschil in UV absorptie per bloem.

Mensen zien het kortgolvende ultraviolet niet, bijen wel.

Bijen verschillen onderling in voorkeur voor kleuren. Zo vinden honingbijen UV licht aantrekkelijk, de kleuren blauw en groen minder. Het blauwpaarse gebied is voor hommels weer aantrekkelijk. De kleur van de bloem is niet willekeurig. Met de kleur verleidt de plant de soorten insecten. Mogelijk ontwikkelden plantensoorten in de loop van de evolutie een kleur die aantrekkelijk is voor bepaalde insectengroepen, waardoor de soort beter kan overleven.

Ruige rudbeckia. Links gefotografeerd met een ultraviolet filter en rechts met een geelfilter. De linkerbloem reflecteert het gele voor ons zichtbare licht. De rechterbloem toont het gereflecteerde UV licht. Goed te zien is het honingmerk.

Magnetisme

Onderzoekers van de Universiteit van Bristol hebben bij hommels aangetoond dat ze in staat zijn om elektrische signalen op te vangen die worden uitgezonden door bloemen. Niet alleen met geur, kleur en vorm worden hommels gelokt, maar ook met elektrische signalen. Planten zijn gewoonlijk negatief geladen en hebben een zwak magnetisch

Als de bestuiving heeft plaatsgevonden dan hoeft de bloem geen insecten meer te lokken.

veld. Bijen die door de lucht vliegen worden positief geladen. Wanneer een geladen hommels een geladen bloem nadert ontstaat een kleine elektrische kracht die informatie kan overdragen. De onderzoekers waren verrast toen ze ontdekten dat hommels onderscheid kunnen maken tussen verschillende elektrische velden van bloemen. Een andere proef wees uit dat het elektrische potentiaal van bloemen enige minuten verandert op het moment dat een bij landt. Vertelt de bloem hiermee dat zij zojuist bezocht is en het voor de bijen niet interessant is op haar te landen? Uit een proef bleek dat bijen het verschil tussen twee kleuren sneller kunnen onthouden als er elektrische signalen beschikbaar zijn. Naar mijn idee is het nog niet geheel duidelijk hoe bijen de elektrische velden detecteren. De onderzoekers opperen dat hommels de lading met hun haartjes voelen.

Monitoren op de Hennipgaarde

Met de stichting Natuurpolders beheren wij een groot deel van de Hennipgaarde, een stuk grond van 9 ha. groot dat ligt tussen Zevenhuizen en de Willem Alexander Roeibaan. Het deel dat wij beheren zijn drie akkers van ieder een halve hectare, een fruitboomgaard, de paddenpoel, een wilgengriend, kruidentuin en een bloemen-, kruidentuin. Mei 2018 is de Hennipgaarde opgeleverd en zijn we gestart met onze activiteiten.

Stichting Natuurpolders

De Stichting Natuurpolders in Zevenhuizen is in februari 2017 opgericht. Het doel van de stichting is het behouden, herstellen en versterken van de natuurwaarden van polders in Zuid-Holland en andere provincies. Zij tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het in beheer/pacht krijgen van gronden en hier op een duurzame wijze gewassen te telen. Het oogmerk is de polders zodanig in te richten dat de biodiversiteit wordt vergroot en dat het een goede mix oplevert van natuur, natuurbeleving, rust, ontspanning en lichte recreatie. Ook initieert de Stichting Natuurpolders educatieve programma's op het gebied van natuurbeheer, toepassen van natuurproducten en duurzame tuin- en akkerbouw.

Golvend graan in de Hennipgaarde met langs de rand kleurrijke akkerkruiden

Dit jaar, 2019, willen we starten met het jaarlijks in kaart brengen van de diverse soorten bijen op de Hennipgaarde. Zoals veel van onze activiteiten op de Hennipgaarde is dit ook weer een nieuwe uitdaging. Bedenken van de systematiek, het daadwerkelijk tellen en het verwerken van de gegevens. Heb jij ervaring met tellen van insecten en wil je ons helpen, graag. Wij laten ons graag adviseren, zelf denken we aan drie telrondes te doen in de wilgengriend, kruidentuin, bloementuin, boomgaard, op de drie akkers. Zeven locaties dus en de bermen als achtste locatie. Tellen in maart, mei en juli.

Geraadpleegde literatuur

- Hommels het jaar rond, Henk van Halm, mei 2001 Trouw
- Wikipedia, wiki/bloem ([https://nl.wikipedia.org/wiki/-Bloem_\(plant\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/-Bloem_(plant)))
- Een verhaal met een angel 2013, Dave Goulson. Uitgeverij Atlas contact
- De Nederlandse Bijen, natuur van Nederland 11. 2012 Basisgids hommels 2018. EIS kenniscentrum
- Niet zonder elkaar. Bloemen en insecten. Uitgeverij Natuurmedia 2015
- Project love for bees (<https://projectloveforbees.wordpress.com/>)
- Detection and Learning of Floral Electric Fields by Bumblebees, Dominic Clarke*, Heather Whitney*, Gregory Sutton, Daniel Robert†, Science 05 Apr 2013

RIDDERCATERING.NL

Uw evenement
compleet verzorgd in
goede handen!

Ridder
CATERING + EVENTS

Est. 1983

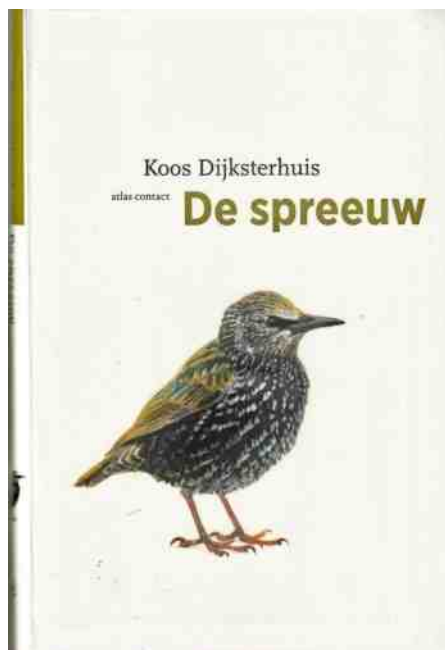
010-5 210 230

In het boek **Het verborgen leven van bomen** deelt boswachter Peter Wohlleben zijn diepe liefde voor het bos en bomen en lees je hoe het er onder de grond aan toe gaat. Hij vertelt fascinerende verhalen over de onverwachte vaardigheden van bomen en verklaart de verbazingwekkende processen van leven, dood en wedergeboorte. Want net als menselijke families wonen bomen samen met hun kinderen, communiceren ze met elkaar en ondersteunen ze elkaar in de groei.

Zo delen ze onder meer voedingsstoffen met elkaar en creëren ze een ecosysteem dat de gevolgen van extreme hitte of kou voor de hele groep vermindert. Op basis van baanbrekende nieuwe ontdekkingen presenteert Wohlleben op opwindende wijze de wetenschap achter het verborgen en onbekende leven van bomen. En zo betreden we een compleet nieuwe wereld. Bomen met emoties, gevoelens en een geheugen. Moeilijk te geloven? Misschien, maar het is waar: *Het verborgen leven van bomen* is een onweerstaanbare liefdesverklaring aan het bos! Uitgeverij: Lev. (Bruna) ISBN 978 940 0507 326

Koos Dijksterhuis schrijft een boek vol wetenswaardigheden over **De Spreeuw**. In het najaar zwermen spreeuwen soms wel met miljoenen door de avondlucht. Hoe doen ze dat? Ze versieren hun nesten met bloemen. Waarom? Het leven van spreeuwen kent vele interessante aspecten. Koos is al jaren gefascineerd door spreeuwen, door hun gedrag en hun voorkomen. Ze zijn een genot om naar te kijken, zeker wanneer het licht hun fraaie verenkleed zichtbaar maakt. Het is daarbij ook nog eens een genot ze te horen zingen en neuriën. Spreeuwen zijn overal waar mensen zijn, ze broeden het liefst onder dakpannen in de stad en op het platteland. In 'De spreeuw' beschrijft Dijksterhuis zijn grote liefde voor deze vogel in de hoop op een betere toekomst voor dit dier.

Van tijd tot tijd geschreven vanuit de ik-persoon is het welhaast een autobiografisch boek met een groot gehalte aanstekelijk enthousiasme. Voor zijn doorgaans luchtig geschreven verhaaltjes put Koos uit vele wetenschappelijke publicaties van over de hele wereld. '**De spreeuw**' is een echt hebbeboekje voor de vogelliefhebber. Je legt het pas weg nadat je het uit hebt.

Uitgeverij Atlas Contact
ISBN978-90-450-2910-8

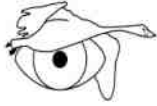

Rijke Groenblauwe Leefomgeving (RGLB).

De provincie Zuid-Holland investeert in de leefomgeving en heeft daartoe een visie en uitvoeringsagenda vastgesteld die het versterken van natuur en recreatie tot doel heeft. Met deze maatregelen neemt de leefbaarheid, de klimaat bestendigheid en de economische veerkracht van de provincie toe.

De provincie wil zich de komende jaren inzetten op het verduurzamen van de landbouw, het groener en waterrijker maken van het stedelijk landschap en het vergroten van de biodiversiteit. Ben je geïnteresseerd, kijk dan op www.zuid-holland.nl/actueel/nieuws/@22970/zuid-holland.

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering dinsdag 26 maart 2019

Het bestuur van Natuur- en Vogelwacht Rotta nodigt u van harte uit voor de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering. Deze vergadering wordt gehouden op dinsdag 26 maart 2019 om 20.00 uur in Natuurcentrum Trefpunt Rotta, Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek. Parkeren aan de overkant. De zaal is open vanaf 19.30 uur.

Agenda

1. Opening
2. Notulen van de ALV van 27 maart 2018
3. Ingekomen stukken
4. Verslag kascontrolecommissie
5. Financieel verslag 2018 en begroting 2019
6. Kascontrolecommissie: voorstel tot het verlenen van decharge
7. Benoeming nieuwe Kascontrolecommissie
8. Bestuursverkiezing
9. Jaarverslag 2018 en plannen voor 2019
10. Rondvraag
11. Sluiting

- Ad 5 Het financieel jaarverslag en de begroting vindt u op onze website: www.rotta-natuur.nl en is eventueel op te vragen bij het secretariaat. Het jaarverslag vindt u in deze Aves Visum en op onze site
- Ad 6. De kascommissie werd het afgelopen jaar gevormd door Annette van der Kooy en John Mackay.
- Ad 7 Tijdens de Algemene Ledenvergadering 2018 is de herbenoeming van Hans Sanders als voorzitter en Cor van de Lustgraaf er bij ingeschoten. Het bestuur stelt voor hen beiden te herbenoemen.
Het bestuur is blij dat zowel Anneke Zuidervaart als Marijke den Oudendammer zich opnieuw verkiesbaar stellen en draagt hen van harte voor.

Pauze – 15 minuten

Mijn natuurbeleving in veelzijdig Marokko door Aria van Ballegoie.

Door het bestuurlijke deel van de avond te combineren met een mooie lezing over de natuur in een bijzonder gebied, bieden we u een interessante en mooie avond aan. We hopen dan ook u in groten getale te begroeten.

Namens het bestuur,
Peter Wienbelt (secretaris).

Hoeksekade 164
2661 JL Bergschenhoek
KvK 40464998
ANBI RSIN: 816580662
IBAN: NL60TRIO0254405223

Notulen van de Algemene Ledenvergadering van Natuur- en Vogelwacht Rotta. Op 27 maart 2018 in het Natuurcentrum Trefpunt in Bergschenhoek.

Aanwezig zijn 43 leden inclusief het bestuur. Met kennisgeving afwezig zijn Peter Wienbelt, Henk Zomer en Trudy Mets-Wiggers.

Opening.

Hans Sanders opent de vergadering en heet iedereen van harte welkom.

Notulen van de ALV van 28 maart 2017.

De notulen zijn goedgekeurd; met dank aan de secretaris.

Ingekomen stukken.

Er zijn geen stukken voor deze vergadering ontvangen.

Verslag kascontrolecommissie.

De commissie bestaat uit Bart Pompe en Annette van der Kooij. De commissie heeft beide administraties, van zowel Rotta als Trefpunt goed doorgenomen. Er zijn geen verdubbelingen of ander-soortige fouten ontdekt. Bart noemt het "boekhoudkunde van de bovenste plank!" De commissie stelt voor de penningmeester en het bestuur decharge te verlenen. Voorstel aangenomen. De commissie wordt bedankt voor het werk. Bart Pompe stapt uit de commissie en wordt opgevolgd door John Mackay. Samen met Annette van der Kooij vormt hij de kascommissie voor het nieuwe jaar.

Financieel verslag van 2017 en de begroting van 2018.

Dit boekjaar is positief afgesloten. Er is gewerkt zonder subsidies. Al het werk wordt door vrijwilligers gedaan, dus kosten zijn vooral materiaal en onderhoud. De komende begroting kan iets opgehoogd worden, want het aantal leden groeit nog steeds, er zijn nu 748 leden. De contributie blijft gehandhaafd op €12,50. Mede dankzij extra bijdrage van veel leden kunnen we de drempel laag houden en zijn we dus heel toegankelijk. Het verslag en de begroting worden goedgekeurd.

Bestuursverkiezing.

Het bestuur draagt Peter Wienbelt voor als nieuw bestuurslid. Peter presenteert zich via een video-filmpje. Peter gaat het secretariaat overnemen; de huidige secretaris Marijke den Oudendammer draagt deze taak graag over ivm zichtproblemen, zij blijft wel in het bestuur.

Jaarverslag 2017 en plannen voor 2018.

Hans neemt het jaarverslag globaal door, met dank aan Betsy van der Meijgaarden, die nu na jarenlange inzet, gestopt is met het jeugdwerk, waarvan zij samen met Ellen Beckmann de grondlegster was. De plannen voor 2018 liggen natuurlijk in het verlengde van al onze bezigheden tot nu toe, met extra aandacht voor plannen in de regio, waar nog al wat veranderingen te verwachten zijn door bebouwing en aanleg van wegen. Hierin werken we samen in het Duurzaamheidsplatform met aandacht voor water- en bomencompensaties en behoud en uitbreiding van biodiversiteit. Er wordt geprobeerd of er naast de bestaande cursussen een floracursus opgezet kan worden voor leden en een scholingscursus voor (extra) gidsen. Hans nodigt een ieder uit om ideeën naar voren te brengen via de mail of op de maandelijkse bestuursvergaderingen die openbaar zijn.

Rondvraag.

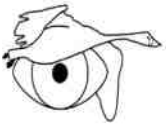
Alle loten van de keramiekexpositie zijn verkocht. In de pauze vindt de trekking plaats van de fuut, wintertaling en kerkuil die Marion Braakman ter beschikking heeft gesteld.

Sluiting.

De voorzitter sluit de vergadering met dank aan alle aanwezigen voor hun komst en inbreng. Na de pauze geeft Jaap van Lien een verslag van zijn reis door Suriname.

Marijke den Oudendammer (secretaris).

Jaarverslag 2018.

2018 was opnieuw een goed jaar voor onze vereniging. We groeien en bloeien. Het ledental stijgt gestaag. Eind 2018 stond de teller op 778. We zijn steeds meer een natuurvereniging die er toe doet. Er wordt met ongelooflijk veel enthousiasme gewerkt in de natuurgebieden in onze directe omgeving waardoor de natuurwaarde en biodiversiteit van deze gebieden toeneemt. Daarnaast worden we steeds meer gezien als een waardevolle adviseur waar het gaat om inrichting, beheer en behoud van de relatief schaarse natuur in onze omgeving. Door onze invloed wordt er meer rekening gehouden met het belang van de natuur bij het realiseren van allerlei plannen. En, zeker niet onbelangrijk, met een steeds grote groep mensen genieten we dagelijks van alles wat groeit en bloeit en ons altijd weer boeit.

Helaas hebben wij dit jaar afscheid moeten nemen van Piet Paul. Piet was één van de trouwe enthousiaste natuurwerkers en genoot van het buiten werken in de natuur en de onderlinge kameraadschappelijkheid. Bijzonder was dat zijn geboorte- en woonplaats tegenover het Trefpunt. In de Aves Visum van december 2015 staat een mooi verhaal over zijn jeugd in de polder.

Bestuur

In het bestuur hebben een paar kleine wijzigingen plaatsgevonden. Hans Sanders is onze voorzitter, Anneke Zuidervaart vicevoorzitter en Cor van de Lustgraaf penningmeester. Peter Wienbelt is in maart toegetreden tot het bestuur en heeft het secretaris-stokje van Marijke den Oudendam overgenomen. Marijke is nu bestuurslid en een draag op allerlei gebieden een grote steen bij. Arend Hoogeveen is contactpersoon voor gemeente Zuidplas en daarnaast redacteur Aves Visum en Henk Starink richt zich naast zijn bestuurswerk op het erfvoegel-project.

Het bestuur wordt ondersteund door een aantal enthousiaste en kundige leden. Jaap van Lien is contactpersoon naar de gemeente Lansingerland en andere organisaties in de regio. Vaste rots aan de bestuurstafel is Birgitte Blom die, samen met Kees van Krimpen, zorgt voor een altijd actuele website en communicatie.

Rotta Jeugd

Deze groep timmert goed aan de weg met activiteiten voor de jeugd via de Kapoentjes en de Rangers. Het enthousiasme spat er vanaf bij deze groep vrijwilligers die telkens weer een prachtige ochtend of middag voor de jeugd verzorgen. Rotta Jeugd timmert ook intern aan de weg. Zo is er in de loop van het jaar een eigen hoekje op de website gekomen. Astrid Schild heeft dit jaar de coördinatie van Gert Jansen overgenomen.

Onderzoek en gidsen

Er is in 2018 weer volop geteld en geïnventariseerd in ons werkgebied. Er loopt een vleermuisonderzoek, er worden vlinders geteld en er zijn vogeltellers. Hun aantal is binnen Rotta toegenomen en dat geldt ook voor de gebieden voor de verschillende soorten tellingen, zoals winterwatervogeltelling, broedvogel monitoring project (BMP), meetnet urbane soorten (MUS), een ochtend trekvogeltelling (Eurobirdwatching), tellen van kolonievogels en punt transect telling (PTT). Ook het aantal gidsen breidt zich voorzichtig uit. Zij gidsen onze eigen publiekswandelingen en op aanvraag wandelingen voor derden.

Natuurwerk

Met vereende krachten, voortschrijdend inzicht in het juiste natuuronderhoud en onder leiding van de gebiedscoördinatoren is er gewerkt in de onder ons beheer vallende natuurpareltjes. Dat laatste mag gezegd worden, want door het jaar heen zien we de schoonheid van de verschillende gebieden waar we met een grote groep natuurwerkers in bezig zijn. Werken én genieten. De grote klus dit jaar was het verder werken aan het vlonderpad door het Koornmolengat (KMG). De bezoekers kunnen dankzij het harde werken van een groep volhouders weer veilig door het KMG wandelen.

Wilgen knotten langs het fietspad bij het Koornmolengat. © Klaas Verschoor

Waar bijen en insecten steeds minder leefruimte krijgen door o.a. bemesting, waterstand en versterking proberen we bloemrijke, insectvriendelijke gebieden te creëren. Kleine stukjes grond, maar met kleurrijke en zoemende schoonheid. In het gebied van de Kooipolder hebben we 11.000 m² akkergraan en kruiden ingezaaid. Het graan is deels getroffen door langdurige zomerdroogte, maar de kruiden bloeiden royaal.

Vlinderidylle © Klaas Verschoor

Bij wat we ondernemen hebben we overleg met het Staatsbosbeheer, het Recreatieschap, de politiek en aannemers. We houden elkaar scherp als het gaat om de biodiversiteit van ons gebied, dat binnen Lansingerland, Zuidplas en Rotterdam valt. Nieuwe informatiepanelen (samenwerking Rotta en SBB) vertellen de voorbijganger wat de bijzonderheid is van het gebied waar ze doorheen wandelen of fietsen.

Het Project biodiversiteit Rottemeren heeft o.a. gezorgd voor visdiefeilandjes in de Eendragtspolder en een nestkast voor de slechtvalk. Wonderlijk genoeg breidt het werk zich nog steeds verder uit in de hoop de biodiversiteit van ons gebied te versterken.

Erfvogels

Erfvogels leven op het boerenland, op en rondom boerderijen en landelijk gelegen woningen, op erven, in hagen en houtwallen. Omdat veel erven te 'netjes' zijn geworden, is er voor veel erfvoegels geen voedsel meer te halen en zijn er minder schuil- en broedplekken. Erfvoegers willen meestal wel meehelpen om de erfvoegels te beschermen, maar weten niet hoe dit te doen. In het erfvoegel-project hebben wij in 2018 vijf adviesaanvragen behandeld en op twee boerderijen en bij een particulier hebben we een erfscan uitgevoerd en advies op maat gegeven. Daarnaast hebben we op boerenerven twee torenvalkkasten en een nestkast voor een steenuil opgehangen.

De in het najaar van 2016 aangelegde vlinderidylle in het Offenbachplantsoen in Berkel en Rodenrijs heeft in 2018 voor het tweede jaar in bloei gestaan. Buurtbewoners reageren enthousiast over dit stukje nieuwe natuur. Vooral de lager gelegen delen en de oevers stonden prachtig in bloei. De bodem van de hoogstgelegen delen is te voedselrijk, waardoor nog veel gras en ruigtekruiden groeien. Door aanpassing van het maaibeheer en het zaaien van rателяar krijgen bloemen en kruiden in de komende jaren ook op de hogere delen betere kansen. Rotta onderhoudt de idylle samen met de initiatiefnemer, enkele buurtbewoners en de gemeente Lansingerland.

Werkgroep Waterkwaliteit in oprichting

Op de valreep van 2018 hebben Jan Smith en Cees van der Burg het initiatief genomen om een projectgroep op te richten die zich bezig gaat houden met de kwaliteit van het oppervlaktewater in ons werkgebied. Inmiddels is deze projectgroep – Projectgroep Oppervlaktewaterkwaliteit Oostland (POKO) – samen met de Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Pijnacker (NMP) opgericht. Op pagina 23 in deze Aves Visum kun je hier meer over lezen.

Ruimtelijke ontwikkelingen in de regio

Rotta volgt nauwgezet de ontwikkelingen in de regio en neemt zoveel mogelijk deel aan inspraakprocedures en geeft gevraagd en ongevraagd advies. Denk hierbij aan de inrichting van het gebied rond de verlenging van de A16, plannen rond de Groenzoom en Wilderszijde en in gemeente Zuidplas rond de Rotte en in de Eendragtspolder. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om compensatie van bomen en water, al of geen bebouwing, enz. Hierin sluiten we ook aan bij acties van Natuur- en Milieu Zuid-Holland, andere natuurorganisaties en buurtbewonersorganisaties. Soms boeken we (klein) succes, soms moeten we ons neerleggen bij besluiten. Een mooi voorbeeld van succes is het voorkomen van woningbouw in het unieke stukje veenweidegebied De Snelle in de oksel van de Rottedijk en de Middeweg in de Eendragtspolder.

Communicatie

Op onze website www.rotta-natuur.nl vind je alle relevante informatie over onze vereniging. Verslagen van excursies en publiekswandelingen, activiteiten van onze werkgroepen, achtergrond over gebieden of soorten en praktische informatie zoals de agenda, een link naar onze Facebook-pagina en naar Waarneming.nl. Ons kwartaalblad *Aves Visum* is er te vinden, met veel achtergrondinformatie, verslagen en mooie foto's. In 2018 was het thema 'bomen' wat veel interessante informatie voor de lezer opleverde. *Aves Visum* wordt ook op papier verspreid. Leden kunnen de Nieuwsflits per mail ontvangen met aankondiging van activiteiten en andere wetenswaardigheden. Naast deze digitale communicatie publiceren we via de lokale pers informatie en aankondigingen voor activiteiten en publiekswandelingen.

Cursussen en publieksactiviteiten

Ook dit jaar was er weer de Cursus Vogelherkenning voor beginners. Wederom volgeboekt en succesvol. De maandelijkse publiekswandelingen of fietstochten zijn goed bezocht. Ook de wandelingen op vrijdagavond in juli en augustus door het Koornmolengat werden in de regel goed bezocht.

Ledenexcursies en lezingen

De ledenavonden werden ook in 2018 goed bezocht, dat kan ook haast niet anders. Met telkens verrassend en wisselend thema wordt er maandelijks een aantrekkelijke en gezellige avond aangeboden. Ook dit jaar weer een tiental prachtige ledenexcursies. Soms op plekken waar we eerder zijn geweest, maar ook een aantal voor ons onbekende gebieden zoals de Maashorst in Oost-Brabant. Na lange tijd is het weekend ook weer van stal gehaald. Dit keer in het NIVON Natuurvriendenhuis in Oisterwijk. Nog wel een klein clubje dat er een echt weekendje van maakte, maar het begin is er.

Natuurcentrum Trefpunt Rotta

Het Trefpunt is het fysieke middelpunt van onze vereniging. Het Trefpuntteam beheert het gebouw en gaat over alle zaken in en rond ons Natuurcentrum. Zij beheren alle materialen die gebruikt worden door de natuurwerkgroep en door Rotta-Actief, die iedere donderdag ter plaatse onder andere de visdiefeilanden, de ijsvogelwand en vele nestkasten bouwen. Er wordt dan ook gewerkt aan de tuin rondom het Trefpunt. Iedere zaterdag is het Trefpunt geopend voor publiek en de aanwezige Rotta-mensen geven uitleg over al onze natuuractiviteiten en dergelijke en er worden artikelen verkocht. Het beheerteam regelt ook de verhuur aan derden; meestal organisaties met hart voor de natuur. De vrijwilligersgroep 'Witte Tornado' zorgt er voor dat het gebouw er spic en span uitziet.

Financieel verslag 2018

Cor van de Lustgraaf

We hebben een gezond financieel jaar achter de rug. Door voorzichtig te begroten zijn de inkomsten wederom hoger dan de uitgaven. Dat komt ook doordat de meeste leden meer betalen dan de minimum contributie. Het vermogen van de Vereniging Natuur- en Vogelwacht Rotta en van het Natuurcentrum Trefpunt Rotta tezamen is dit jaar zelfs boven verwachting snel gestegen. En dat alles zonder overheidssteun of subsidies. Maar er blijven onzekerheden, zoals bijvoorbeeld de huur van het Trefpunt.

De komende jaren zal de schuur achter op het terrein moeten worden vervangen vanwege de aanwezigheid van asbest. Het onderhoud aan ons clubgebouw gebeurt al jaren door dezelfde mensen. Deze vrijwilligers in het Trefpunt hebben 3.000 uren besteed aan het onderhoud. De kosten zijn voornamelijk materieel van aard. Maar er zijn de nodige onzekerheden, vandaar dat we sparen voor eventuele mindere jaren. Het zou fijn zijn als er nieuw bloed bijkomt, zodat ook in de toekomst het onderhoud van het Trefpunt grotendeels door vrijwilligers kan worden gedaan. Zo niet, dan moet het worden uitbesteed en zullen de kosten toenemen. Onder onze leden zitten vast wel handige knutselaars, toch?

Elke donderdag werkt de natuurwerkploeg in de Wiebertjes, het Koornmolengat of in het Nessebos. Maar ze worden ook gevraagd voor particuliere activiteiten, uiteraard tegen vergoeding. Die vergoedingen en de reguliere bijdrage van het Recreatieschap Rottemeren worden ingezet voor verhoging van de natuurwaarden en landschapsverfraaiing in ons werkgebied. Totaal werkte de natuurwerkploeg ruim 2.500 uren.

Het Trefpunt werd niet alleen door onszelf gebruikt, maar ook voor vergaderingen, de vogelcursus voor beginners, de cursus sterrenkunde en er werden regelmatig bloemen geschikt. Dit jaar is er ook een plantencursus. Rotta Actief fabriceerde nestkasten en de visdiefeilandjes in de Eendragtspolder, die ook de nodige inkomsten opleverden.

Het financieel jaaroverzicht 2018 en de begroting 2019, zowel van de Vereniging als van het Trefpunt, staan met de toelichting op onze website www.rotta-natuur.nl. Je kunt de documenten downloaden of opvragen bij het secretariaat: secretariaat.rotta@gmail.com. Op de algemene ledenvergadering op 26 maart a.s. worden deze besproken.

Witte

tornado

raast weer door Trefpunt

Vier keer per jaar moet ik het ondergaan. Ik sta dan volledig op mijn kop. Alles krijgt een beurt, ik word geboend, gepoetst, geveegd, geschrobd, gestoft, geraagd, gezeemd, geschuurd, gewassen, geblazen, gestofzuigd, -gebezemd, gewist, ontsmet, gespoeld, uitgemest, afgedaan en ... vul maar aan. Ik voel mij bevoorrecht om steeds weer zo gedegen door al die gerijpte schoonheden onder handen te worden genomen. Het is als een rituele wassing, een sensuele ervaring. Ik waardeer de inspanningen van die overwegend grijs gemêleerde witte tornado zeer: Aria, Louise, Joke, Sjaan, Ina, Trudy, Betsy, Gerda, Rietje, Margreet en Sigrid

♥ *stikke bedankt!*

En elke keer als het wild geraas is gestaakt, zie ik er kraakhelder, okselfris en brandschoon uit. Om door een ringetje te halen. Ik kan mijn natuurmakkers dan ook weer met een 'schoon geweten' ontvangen.

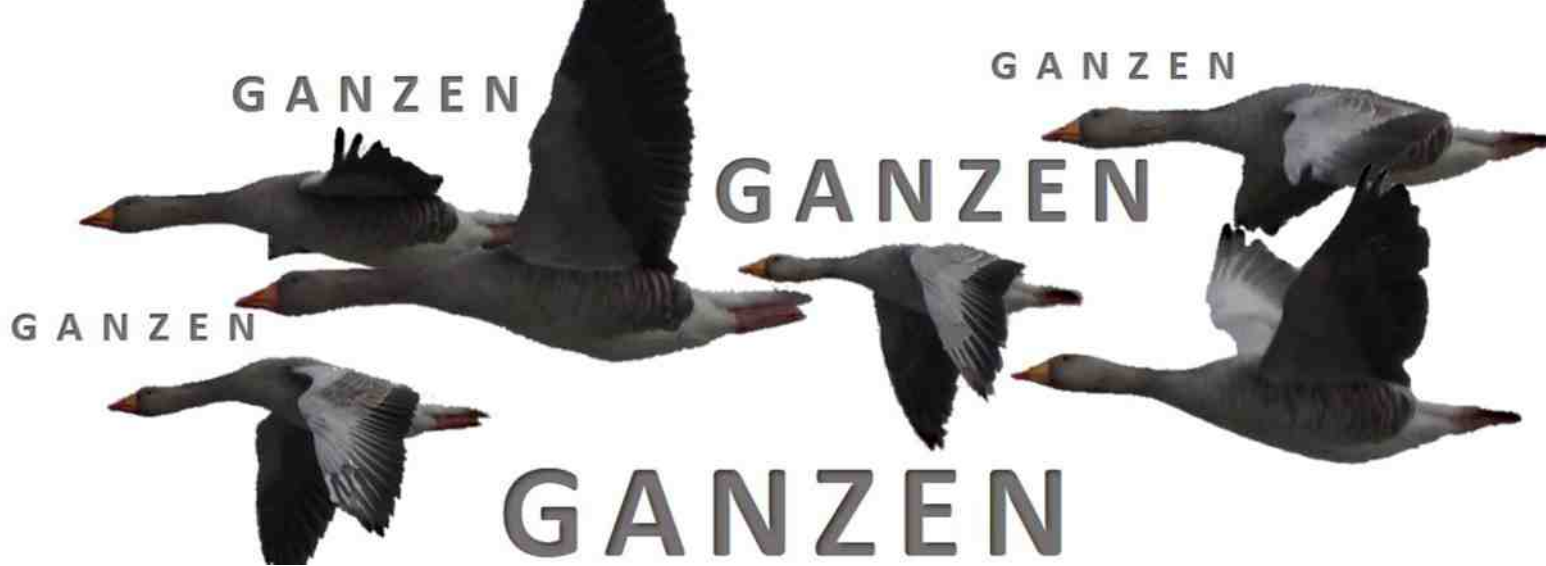
Wil je zelf ook wel eens zien hoe ik na de grote beurt weer sta te stralen, kom dan eens langs op een donderdag of zaterdagmiddag en ook op een ledenavond ben je van harte welkom.

**Een dankbaar
Trefpunt**

Foto's: Ad Somers

'Het is nauwelijks voorstelbaar dat de grauwe gans nog geen veertig jaar geleden een zeer zeldzame broedvogel was. Om te voorkomen dat de soort zou uitsterven bedachten we met z'n allen dat het goed zou zijn er een aantal in de natuur uit te zetten.' (Vogelbescherming Nederland)

Tekst en foto's JanSmith

Het barst ervan

Ook in De Groenzoom barst het op het ogenblik van de ganzen. Grote Canadese ganzen, nijl ganzen, grauwe ganzen, brandganzen, kortom het hele ganzenscala kun je er ontdekken. Hun aantallen zijn de laatste jaren schrikbarend gestegen en eigenlijk weten we niet meer zo goed wat we ermee aan moeten.

Geen emotionele oproep

Regelmatig hoor ik mensen het ganzenprobleem afdoen met de opmerking dat ganzen gewoon dingen zijn die er niet toe doen, maar dat vind ik nogal kort door de bocht. Het is wrang te moeten vaststellen dat er vaak slechts in termen van overlast en economische schade naar deze dieren wordt gekeken; het blijven per slot van rekening levende wezens met een net zo emotioneel bewustzijn als dat van ons zelf.

Als weldenkend mens en zelf ook begenadigd met een redelijke dosis emotionele intelligentie, beland ik bij deze discussie soms onverwacht in innerlijke tweestrijd. Te vaak wordt het verstand overstemd door emotioneel beladen uitspraken. Reden voor mij om feiten te scheiden van fictie en er zoveel mogelijk over te weten komen.

Ik heb gesproken met betrokken mensen en struinde het internet af naar alle relevante informatie; ik wilde alle invalshoeken helder hebben.

Gans is emotioneel en karaktervol

Veel wetenschappelijk onderzoek toont aan dat ganzen heel bijzondere dieren zijn. Over de leeftijd lopen de meningen aardig uiteen: sommige studies houden het op 10-15 jaar, andere reppen over 30 jaar en er is zelfs een site waarop als maximale leeftijd 40 jaar wordt genoemd.

Familiebanden, vriendschappen, antipathieën en agressie komen overal aan bod en worden vergeleken met onze menselijke trekjes. Een moeder-gans die om wat voor reden weduwe wordt, krijgt haar leven lang steun van haar volwassen zoons; een weduwnaar wordt evenzo met de nodige egards behandeld. Ganzen blijven hun leven lang monogaam, ook na de dood van hun partner. Ganzen die van elkaar gescheiden worden, blijven hun hele leven lang treuren. Ganzen brengen hun jongen naar de crèche waar ze onder leiding van enkele volwassen dieren de dag doorbrengen, terwijl pa en ma een vrije dag hebben. Grazende ganzen in een weiland hebben langs de randen van de groep uitkijkposten staan die tot taak hebben alarm te slaan bij dreigend gevaar en indien nodig handelend op te treden tegen belagers.

Te veel gans is niet goed

Het probleem van overpopulatie van ganzen staat de laatste tijd vaak op de agenda van allerlei overlegorganen, commissies en raden. Dat was afgelopen week ook weer eens het geval in het gebruikersplatform van De Groenzoom.

Iedereen is het er grosso modo wel over eens dat de overlast te groot wordt, dat er te veel gans in het gebied aanwezig is, dat wandel- en fietspaden soms te glibberig zijn om veilig te kunnen gebruiken en dat afspoelende ganzenmest funest blijkt voor onderwaterflora en fauna.

Uit hun voegen barstende ganzenpopulaties verjagen andere vogelsoorten als grutto, tureluur en Kieviet uit het gebied en omdat ze zich in het voorjaar bij voorkeur te goed doen aan malse jonge rietzscheuten wordt de biotoop van rietvogels als rietgors, rietzanger en karekiet bedreigd. Ganzen poepen op de graslanden die veelal bestemd zijn voor beweiding, maar de runderen eten het bemeste gras nooit.

ganzen zijn dol op jonge rietzscheuten

Het gaat om duizenden ganzen

Op de website van de Faunabeheereenheid van de Provincie Zuid-Holland lees ik dat er onderscheid wordt gemaakt tussen jaarrondganzen of standganzen – dat zijn overzomerende broedvogels die het hele jaar in Nederland blijven – en trekganzen of overwinterende ganzen die vanuit Noord-Europa en Siberië naar Nederland komen om hier de winter door te brengen. Met name kolganzen en brandganzen overwinteren in groten getale in onze provincie met een piek zo rond januari met van beide groepen ongeveer 300.000 exemplaren. (!)

Wintergasten, zoals brandgans, mogen tijdens de winterrustperiode op alle percelen met gras, oogstresten en groenbemesters, alsmede in de natuurgebieden, rusten en foerageren en niet bejaagd of verstoord worden

meer dan 21.000 grote Canadese ganzen in 2014

Voor standganzen - de overzomerende exemplaren - is een aanzienlijke reductie van de populatie in voorbereiding

De Provincie Zuid-Holland heeft sinds 2007 tellingen laten verrichten van het aantal standganzen en presenteert een zorgwekkend overzicht:

"Van enkele ganzen die hier eind jaren zeventig van de vorige eeuw verbleven, lag niemand echt wakker. Maar in 2014 telde men er al ongeveer 160.000. Op dit ogenblik (2014) zijn 7 soorten standganzen algemeen aanwezig in Zuid-Holland.

Er werden in 2014 97.576 grauwe ganzen, 24.189 brandganzen, 21.702 Canadese ganzen, 13.351 nijlganzen, 2.773 soepganzen, 1.052 kolganzen en 73 Indische ganzen geteld. Allemaal krijgen ze hier hun nakomelingen, maar van al deze soorten broedt alleen de grauwe gans van oudsher in Nederland." SOVON meldt op hun website zelfs dat er in 2014 in totaal maar liefst 2,4 miljoen ganzen werden geteld - 10 keer zoveel als in 1975.

Groeiende ganzenpopulaties

Ganzen hebben een groot aanpassingsvermogen. De populatietoename hangt nauw samen met ondermeer de sterk verbeterde voedselkwaliteit door bemesting van productiegraslanden, maar ook met de in de laatste jaren veranderde inrichting van het landschap waarin meer ruimte voor natuur en recreatie is gekomen. Bovendien werd eind jaren negentig de jacht op de ganzen verboden.

Door de groei van de ganzenpopulatie neemt ook de schade die ze aanrichten toe. Elk jaar keert het Rijk een groter bedrag uit aan schadevergoedingen om gedeelde inkomsten door ganzenvraat te compenseren. In 2014 was dit bedrag circa 1 miljoen euro. Het actuele bedrag kan ik niet meteen ontdekken maar ik lees in het AD dat voor de komende drie jaar ruim 2 miljoen euro beschikbaar wordt gesteld. Ondanks allerlei pogingen de schade binnen de perken te houden, neemt die nog steeds toe door de gestaag groeiende ganzenpopulaties.

Faunabeheereenheid (FBE)

Het natuurbeleid in Nederland is gedecentraliseerd, waardoor provincies verantwoordelijk zijn voor het

opstellen en uitvoeren van het beleid. Daartoe wordt in Zuid-Holland samengewerkt met de Faunabeheereenheid - een zelfstandig samenwerkingsverband van natuur-, landbouw-, jagers- en maatschappelijke organisaties dat uitvoering geeft aan het beheer van diersoorten en het bestrijden van schade.

Op basis van de beleidsnota van de provincie stelt de FBE een beheerplan op en de provincie verleent vergunningen die nodig zijn om het beheer uit te voeren, houdt daarop toezicht en kan indien nodig ook handhaven.

Het Zuid-Hollandse 'ganzenakkoord'

In Zuid-Holland is het zogenaamde 'ganzenakkoord' van kracht dat tot doel heeft een evenwicht te vinden tussen de aanwezige aantallen ganzen in de provincie en de schade die zij aan natuur, recreatiegebieden en landbouwgewassen toebrengen en risico's voor de luchtvaart te voorkomen.

Binnen dit akkoord is afgesproken de schade terug te brengen naar een acceptabel niveau door de populatie standganzen - ganzen die het gehele jaar in Zuid-Holland verblijven, dus eigenlijk overzomen - de komende vijf jaar terug te brengen.

Ter bescherming van de wintergasten (trekganzen) wordt een winterrustperiode ingesteld die essentieel is voor het in stand houden van die populatie. Zij mogen tijdens de winterrustperiode op alle percelen met gras, oogstresten en groenbemesters, alsmede in de natuurgebieden, rusten en foerageren en niet bejaagd of verstoord worden.

Vergunningenbeleid

Er zijn diverse maatregelen voorzien voor de bestrijding van ganzen, die variëren van het verjagen, prikken of schudden van eieren tot vergassing en het doden met het geweer. Per gebied wordt bepaald welke methode het meest effectief is. Van veront-rusten, verjagen, prikken en schudden van eieren is inmiddels echter komen vast te staan dat die maatregelen geen afdoende effect hebben: de populaties blijven, zij het langzamer, toenemen.

Om de ganzen verder te bestrijden mogen zij worden geschoten, maar dat geeft problemen in gebieden met kassen, in de bebouwde kom, in de nabijheid van wegen, in natuur- en recreatiegebieden en in stadsparken.

Vangen en doden van deze ganzen is wel mogelijk. Dit kan in principe alleen in de ruiperiode omdat ze dan niet kunnen opvliegen.

Duidelijk is wel dat het op tijd verkleinen van de omvang van de populatie voorkomt dat in de toekomst nog grotere aantallen ganzen moeten worden gedood.

Wetenschappelijk onderbouwde alternatieven

De afgelopen jaren is er wetenschappelijk onderzoek gedaan naar allerlei alternatieven. Daarbij is duidelijk geworden dat ganzen binnen de kortste keren leren wennen aan alle alternatieve verjagingsmethoden. In het plan van de FBE staat een groot aantal maatregelen beschreven waarbij ook gekeken is naar maatregelen waarbij geen dieren worden gedood. Men concludeert dat een combinatie van maatregelen mogelijkheden zou kunnen bieden om populaties en schade te verminderen. Voor standganzen wordt weliswaar een aanzienlijke reductie van de populatie voorzien en zijn wintergasten grotendeels beschermd, maar ja...

Volgens de Europese Vogelrichtlijn genieten ganzen overal en ook buiten vastgestelde natuurgebieden volledige bescherming. Het is per definitie ten enen male verboden de vogels te vangen of te doden. Deze bepaling komt terug in de Wet Natuurbescherming waarin staat dat ganzen alleen mogen worden gevangen of gedood als daar een ontheffing voor is verleend door de provincie. (of als de provincie zelf opdracht heeft gegeven of wanneer provinciale of landelijke vrijstelling geldt).

'Ontheffing, opdrachten of vrijstellingen mogen alleen dan worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing bestaat en er geen afbreuk wordt gedaan aan de instandhouding van de soort en dan nog alleen ter bescherming van de volksgezondheid en openbare veiligheid, voor de veiligheid van het luchtverkeer en als landbouw en flora en fauna voldoende worden beschermd.'

Geen uitroeiing, maar beheersing

Natuurlijk is het wrang te lezen dat dit de enig effectieve methode is, maar het is niet de bedoeling alle ganzen in Zuid-Holland uit te roeien, wel om de populatie beheersbaar te maken en te houden zodat in de toekomst minder schade het gevolg is.

Vangen en doden met CO2 mag uitsluitend door een gespecialiseerd bedrijf worden uitgevoerd. Het dient gezegd dat het doden (lees vergassen) van grote groepen in het wild gevangen ganzen met CO2 een maatregel is die veel protesten en verzet zal oproepen. Toch hebben zowel de Universiteit van Wageningen als De Raad voor Dieraangelegenheden uitdrukkelijk aangegeven dat dit de minst dieronvriendelijke methode is. De Europees Commissie (EC) heeft toestemming gegeven voor het gebruik van CO2 en het College voor Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (CTGB) heeft de nationale toelating geregeld.

Door de landschapsinrichting van Zuid-Holland is een combinatie ontstaan van een overvloed aan broedlocaties enerzijds en een overvloed aan voedsel door bijvoorbeeld de grote hoeveelheden hoogwaardig grasland in onze polders anderzijds. Ook als het natuurbeleid zou worden aangepast, blijft er nog voldoende broedgelegenheid en voedsel over voor de ganzen. Daarom wordt nu ingezet op populatiereductie. Als de populatie op een beheersbaar niveau is gebracht, kan die met beperkte inzet van beheermaatregelen op peil worden gehouden. Voor nu: wie het weet, mag het zeggen. Het blijft al met al een hoofdbrekend dilemma. Dit verhaal krijgt ongetwijfeld een vervolg, want de ontwikkelingen op dit gebied volgen elkaar snel op.

Spiritueel alternatief

In bepaalde hoeken van het internet tref ik ook een aantal, nogal emotioneel getinte, artikelen aan, waarbij je gevoeliglijk vraagtekens bij het beloofde resultaat kunt plaatsen.

Zo is er een 'bloedstollend emotioneel ooggetuigenverslag' van iemand die zich ganzenfluisteraar noemt.

Ondersteund door een fotoreportage wordt 'aange-toond' hoe simpel het is een groepje van ca. tien tamme soepganzen in de richting van een geïmproviseerde omheining van gaas te 'fluisteren'. Hij is er goed in, want daarna worden ze door liefdevolle handen achterin een bestelbusje geladen om vervolgens aan de ander kant van het land weer losgelaten te worden "omdat daar wel ruimte voor die arme beesten is."

Mooi plan dat ik graag wil geloven. Werkt prima bij 10 stuks max, zoveel bewijst deze diervriendelijke manier wel, maar voor het in onze provincie gesignaleerde ganzenvraagstuk is dat vooralsnog geen oplossing. Tegen duizenden ganzen tegelijk helpt fluisteren niet, schreeuwen trouwens ook niet.

Bronnen:

SOVON;
De Nederlandse Vogelbescherming;
Faunabeheereenheid Zuid-Holland;
Hof Ganzenbescherming;
De Raad voor Dierenaangelegenheden;
Universiteit van Wageningen.

Ik jaag alleen op ganzen ...
...met mijn camera!
JanSmith

STEK

WOONIJNG
airconditioning

Airconditioning
Luchtbehandeling
Serverruimte koeling

Weg en Bos 120, 2661 GX Bergschenhoek, **Tel.: 010 - 512 10 17**
Fax: 010 - 512 09 64, info@wooningairco.nl, www.wooningairco.nl

www.wooningairco.nl

**Domme gans? Welnee!
Buitengewoon intelligent.
Groot lerend vermogen,
Sterk ontwikkeld geheugen.
Sociaal: ouders een vrije dag?
kuikens naar de crèche.
Crècheleiding varieert per dag:
vandaag juf Gans en juf Grietje.**

Foto : Jan Smith

Ledenavond 22 januari

Op 22 januari hadden ongeveer 30 leden de sneeuw getrotseerd en waren naar het Trefpunt gekomen voor de eerste ledenavond in 2019.

Marit Meier, ecooloog bij het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK), nam ons mee naar de Eendragtspolder waar zij als ecooloog nauw betrokken was bij de aanleg van de waterberging. Na haar inleiding waarin zij en passant vertelde dat er in het werkgebied van het HHSK ongeveer 10% van het oppervlak open water is dat moet worden beheerst. Vaak is dat beheer gericht op het in toom houden van (overtollig) water, maar ook in tijden van droogte hebben ze zo hun zorgen. Zo is er bijvoorbeeld de afgelopen - zeer droge - zomer zoet water uit de Lek, dwars door de Krimpenerwaard en via de Hollandse IJssel, overgepompt naar de Zuidplaspolder om daar het tekort aan te vullen.

Bij de aanleg van de waterberging zijn er, om te komen tot een 'Goed Ecologisch Potentieel' (GEP), een aantal ecologische keuzes gemaakt. De oorspronkelijke bodem van de berging bijvoorbeeld bestaat uit zeeklei. Doordat er relatief veel fosfaat (door de landbouw) in het water aanwezig is, was hierdoor de kans op algvorming groot. Om die reden is de bodem afgedekt met een dikke laag zand en ook is daartoe een defosfaterings-installatie in het watersysteem gebouwd. Hierin wordt met ijzerchloride het fosfaat 'uitgevlakt'. Nu, 6 jaar na de ingebruikneming van de berging, is er nagenoeg geen schadelijke algengroei (bijvoorbeeld blauwalg). Het plasdrasgebied in de waterberging is destijds om die reden diepgeploegd (tot ca. 1.60 meter) en is daar een robuust slootachtig systeem gegraven, dat ook goed is voor de visstand.

De zogenaamde onderwatereilanden in de berging zouden zich ontwikkelen tot rieteilanden. Dat is maar ten dele gelukt. In maart gaat Rotta in overleg met Staatsbosbeheer en HHSK over hoe deze eilandjes kunnen worden ingericht.

Tot slot leidde Marit de leden nog even mee naar de Zevenhuizerplas. Zij vertelde dat deze plas, ecologisch gezien, de beste diepe plas van Nederland is: 'de Rembrandt van ons watersysteem'. De fosfaaten en stikstofgehalten zijn laag, er is een grote doorzichtigheid en het gehalte aan chlorofyl-a (bladgroen) is meer dan voldoende. Om met de woorden van Marit af te sluiten: grappig hè!

Ledenavond 26 februari

Meer dan 50 leden waren die avond aanwezig om het verhaal van Garry Bakker te horen over de *Natuur in het Rotterdamse havengebied*. Garry werd 30 jaar geleden, hij was 8 jaar, lid van Rotta, Aves Visum 44 was net verschenen. De natuur, en vogels in het bijzonder, ligt hem zeer na aan het hart, inmiddels werkt hij als ecooloog bij bureau Stadsnatuur in Rotterdam.

In die functie struint hij dan ook vaak door het Rotterdamse havengebied. Een gebied waar, zo begon Garry z'n verhaal, continu een spanningsveld is tussen enerzijds de steeds doorgroeiende economie en anderzijds de natuur die zich, tegen alle industriële ingrepen in, daar ontwikkelt, niet zelden met bijzondere soorten. We hebben het hier vooral over het haven- en industriegebied in de Botlek, Europoort en op de eerste en tweede Maasvlakte. Vroeger was in dat gebied vooral het vogeleiland De Beer, een strandvlakte ter hoogte van Rozenburg, een druk door vogelaars bezocht gebied. Vooral de grote stern trok er de aandacht.

Het gebied heeft tientallen kilometers kademuren en steenglooiingen langs de verschillende waterwegen. Eén keer per 3 jaar worden alle kades op bijzondere soorten gemonitord door het bureau Stadsnatuur. Je zou het zo niet zeggen, maar tussen de spleten groeit een veelheid aan bloemen en planten, vooral de vele soorten varens hebben bijzondere aandacht van de ecologen.

Ook liggen er honderden hectaren bermen en leidingstroken, soms wel honderd meter breed en vele kilometers lang. Deze stroken hebben meestal een zandige bodem en een vegetatie die in de richting van de Noordzee steeds meer duininvoeden krijgt. Deze schrale stroken hebben een soortenrijke vegetatie, vooral de vele soorten orchideeën vallen op, Garry liet wel zo'n 10 soorten, bijvoorbeeld bijenorchis, bosorchis, hondskruid, groene knolorchis en nog veel meer, op het grote scherm zien. Met recht: 'een eersteklas landschap!'

Vanzelfsprekend is dit kustgebied ook een walhalla voor de fauna, er zijn wel zo'n 84 soorten geteld. 'Natuurlijk' hebben vogels veel aandacht van Garry, vooral de vele (soorten) meeuwen vallen direct op. Maar ook worden met enige regelmaat bijzondere soorten waargenomen, zoals bijvoorbeeld de kleine spotvogel, morinelplevier en blonde ruit. Het licht van de petrochemische industrie-terreinen trekt nogal eens nachtvliegende trekvogels naar de grond.

Ode aan de Werkers van het Vlonderpad

Herinnert u zich nog de gezellige vrijwilligersbijeenkomst van 15 december jl.? Marijke den Oudendammer stak de loftrumpet over de natuurwerkers die zich de laatste jaren uit de naad werkten voor de restauratie van het Vlonderpad. Zij deed dat met het prachtige gedicht van Robbert-Jan Henkes 'Paddenconferentie' en paste voor deze speciale gelegenheid het laatste couplet op ludiek wijze aan.

Zowel Robbert-Jan Henkes als Marga van den Heuvel, die de prachtige bijbehorende aquarel maakte, gaven hun toestemming om gedicht en afbeelding in deze Aves Visum te plaatsen.

Bezoek ook eens de website: www.stormenderhand.nl

De paddenconferentie

Er was een conferentie
Van padden in de stad
En Zijne Excellentie
Opende het debat:

'Padden aller landen,
Weest u even still!
U bent in goede handen,
Zeg mij wat u wil!'

De padden gingen praten
Maar het bleek algauw
Dat iedereen in hoge mate
Heel iets anders wou.

'Ik wil een paard,' zei Ruiterpad.
'Ik wil een fiets,' zei Rijwielpad.
'Ik wil een zwaard,' zei Oorlogspad.
'En ik wil niets,' zei Hazenpad, en verdween
zonder een spoor.

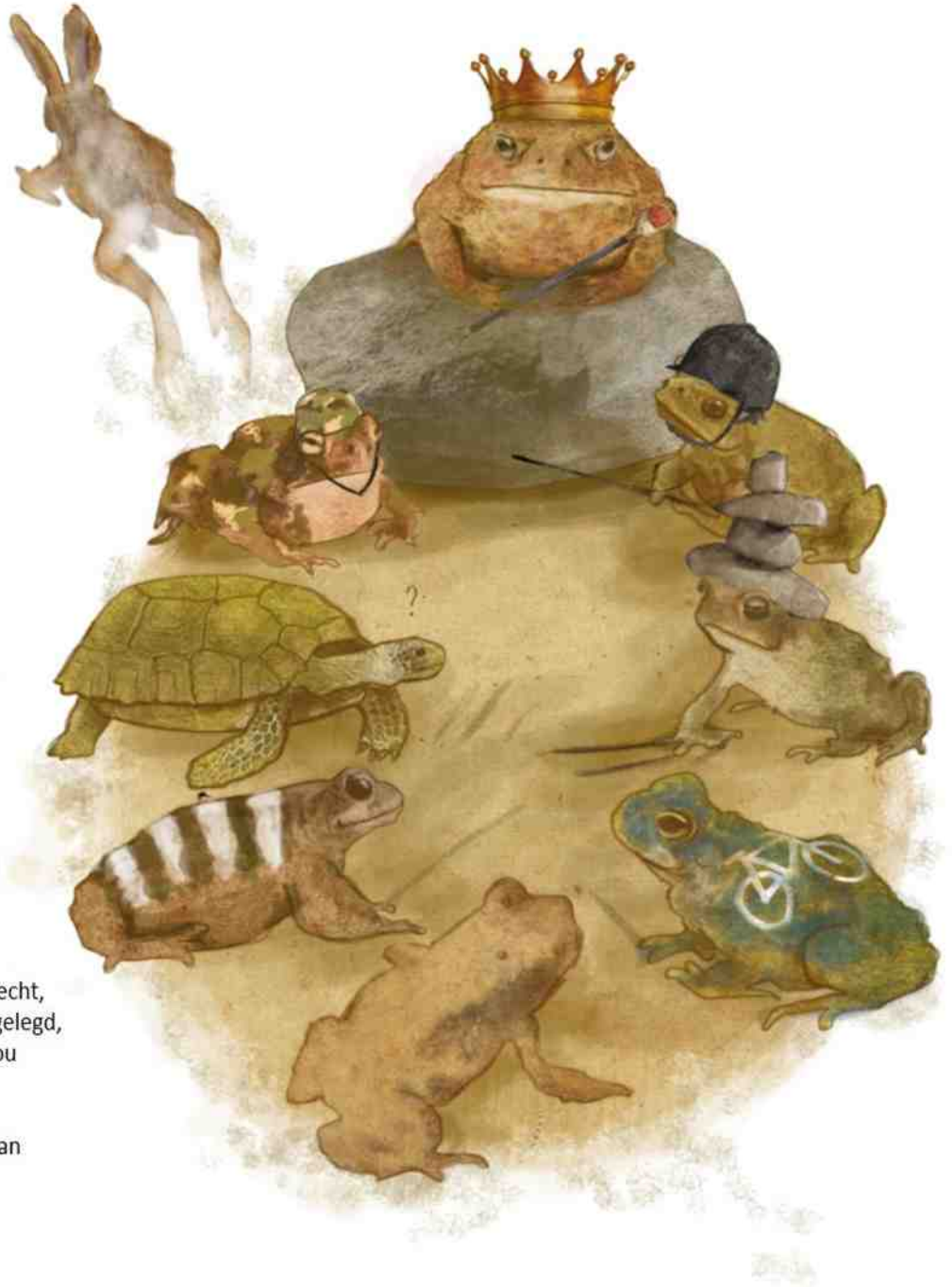
'Doe mij maar stenen,' zei Zandpad.
'Stoplichten voor mij,' zei Zebrapad.
'Ruimte voor mijn benen,' zei Gangpad.
'En ik wil eindelijk vrij,' zei Dievenpad, en hij
vluchtte ervandoor.

Bospad wou lanen, Slingerpad lianen,
Rechtepad wou kronkels, Kronkelpad wou recht,
Wandelpad wou landingsbanen, netjes aangelegd,
Koffiepad wou suikerklontjes, Levenspad wou
avontuur.

Zijpad wou niet recht maar rondjes, Recht van
Overpad een hekje op den duur -
Wie er niets zei, dat was Schildpad:
Die had alles wat hij ooit gewild had.

Marijke paste voor deze speciale gelegenheid het laatste couplet als volgt aan:

Zijpad wou niet recht maar rondjes, Recht van
Overpad een hekje op den duur -
Wie er niets zei, dat was Vlonderpad:
Die had na 3 jaar ofwel 750 werkuur
alles wat hij ooit gewild had.

gedicht © 2015 Robbert-Jan Henkes
illustratie © 2015 Marga van den Heuvel - Maartsehazen.nl
Gedicht en illustratie werden voor het eerst op 19 september 2015
gepubliceerd op Stormenderland.nl

Esmeralda Eggen verhaalt . . .

Dankjewel voor de Fakkel, Yvonne! Ik was verrast en vereerd. Begin 2018 ben ik met mijn gezin lid geworden van Rotta en we zijn al snel aardig geïntegreerd. Zowel onze dochter bij de Rotta Rangers en onze zoon bij de Rotta Kapoentjes, als ik zelf als jeugdbegeleider bij beide en mijn man en ik samen bij de geweldige vogelcursus. Een kickstart met een vlucht in natuurbeleving voor ons allemaal. We zijn blij deel uit te maken van deze grote betrokken en veelzijdige vereniging.

Opgegroeid in het groene Ommoord is mijn Rotterdamse natuurhart gevormd vanuit verschillende invalshoeken. Natuurlijk door het buitenspelen rondom de flat waar ik woonde en de bezoeken aan kinderboerderij de Blijde Wei. Mijn ouders en ik wandelden veel in het Kralingse Bos en ik hielp als klein meisje ook vaak mee in de tuin van mijn oudtante 'op Zuid'. Het kamperen in de zomervakanties op de Veluwe had ook een grote invloed op mijn verbinding met natuur. Echt bos met grof wild, bosbessen, stilte en vele geuren. Van mijn ouders heb ik het respect voor de groene leefomgeving meegekregen.

Groen pad

De afgelopen jaren heb ik met veel bevoegenheid een pad bewandeld in het boeken- en uitgeefvak. Kennisoverdracht en promotie zijn in mijn loopbaan een rode draad. Altijd hield ik mij bezig met communicatie en organisatie en droeg zo bij aan het verspreiden van vakinhoudelijke kennis. Mijn fascinatie voor natuur heeft me nooit losgelaten. In 2018 was er weer ruimte om vrijwilligerswerk op te pakken. Mijn drijfveer is kinderen de pracht en de kracht van de natuur laten beleven en ontdekken.

In de bergen, heerlijk! © Esmeralda Eggen

We hoorden die warme avond vlakbij een roffel... Zou het?

De jongste generatie leert over de Poolcirkel en de prachtige Afrikaanse Savanne. Maar wat weten ze van hun eigen bijzondere 'achtertuin'? Zij zijn de beleidsmakers van de toekomst. Om dit besluit actief vorm te geven volg ik cursussen en opleidingen (Natuurwijs) en doe ik vrijwilligerswerk bij Rotta en IVN Rotterdam. NatuurWijs is een onderwijsprogramma voor leerlingen van de basisschool waarbij zelf ontdekkend leren centraal staat. De basis is de "3-daagse" waarbij een basisschoolklas drie keer in het jaar een hele dag buiten les heeft in hetzelfde gebied onder begeleiding van een NatuurWijzer. Momenteel begeleid ik een groep 7/8 in het Lage Bergse Bos.

Het is geweldig om bij mijn natuurwerk kinderen de ruimte te geven om met hart, hoofd en handen ontdekkend te leren en lekker buiten te zijn. Dat je daar naast mag staan en daar getuige van kan zijn is gewoon genieten. In korte tijd een band en interactie met de kinderen te kunnen opbouwen is een kers op de taart. Ik leer veel van het geoliede, gedreven en gezellige team waar ik in terecht ben gekomen. Mooi om te zien wat er in de loop der jaren bij Rotta aan jeugdwerk is opgebouwd.

Spechten

Vorig jaar waren wij een weekje op de Veluwe in de buurt van Radio Kootwijk en hadden daar bijzondere ontmoetingen met meikevers, een das en een dame zwarte specht. De laatste ervaring was erg

indrukwekkend en een direct resultaat van mijn fascinatie voor spechten en het volgen van de vogelcursus bij Rotta. Met name de geluiden van vogels hebben mijn man en ik dit jaar geoefend. Nog geregeld worden wij door onze kinderen overhoord met de Vogelgeluidenapp op onze telefoons.

Mijn man en ik wandelden in de schemering door het bos. Bij Vroege Vogels hadden we onlangs gezien dat zwarte spechten zich vaak in beukenbossen ophielden. We hadden eerder die week zelf een (voor ons) vreemd geluid gedetermineerd als een 'roep vliegend' van de zwarte specht! Ze zaten er dus echt. We hoorden die warme avond vlakbij een roffel... Zou het? We zagen een grote bonte specht wegvliegen en moesten erg om onszelf lachen en om onze drang en gedachtegang. Maar enkele seconden later stootte mijn man mij hard aan en wees naar een boom. JA! Daar was echt een zwarte specht! Doodstil stonden we in de schemer naast elkaar: geen geluid, geen beweging. Dame zwarte specht had ons zeer goed in de smiezen en vloog een rond patroon langs verschillende beuken. We hebben wel een kwartier ademloos samen staan te genieten van het moment tot ze uiteindelijk aan haar nestgat ging hangen. Wow! En ze ging er ook in! En we zijn rustig verder gewandeld, vol verwondering dat we dit mochten meemaken met zijn tweeën.

Zwarte specht in de Kootwijkse bossen.
© Esmeralda Eggen

Ik ben benieuwd wat 2019 weer voor mooie natuurervaringen gaat brengen. We gaan graag naar bos en strand, Texel heeft een speciaal plekje in ons hart, net als de Veluwe en we zijn gek op de bergen.

De Fakkelt draag ik over aan Carlo Schep, mijn collega bij Rotta Jeugd en veelzijdig vrijwilliger. Tot ziens bij een van de activiteiten van Rotta.

Projectgroep Oppervlaktewaterkwaliteit Oostland Jan Smith

Schoon water in onze polders is van levensbelang voor iedereen, voor mens, flora en fauna. Samen met Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Pijnacker (NMP) trekt Rotta Natuur- en Vogelwacht aan de bel.

Op 31 januari werd in Trefpunt Rotta de basis gelegd voor de gezamenlijke Projectgroep Oppervlaktewaterkwaliteit (POKO).

Natuur- en Vogelwacht Rotta is er alles aan gelegen het waterbewustzijn van zoveel mogelijk mensen te vergroten. Daartoe praat onze vereniging met de waterschappen en overheid, brengt verslag uit van die gesprekken en vergaart informatie in het veld. Schoon water in de polder is immers van levensbelang voor de mens en niet in de laatste plaats voor onze flora en fauna.

De Projectgroep maakt zich zorgen en laat om die reden haar stem horen op bijeenkomsten en vergaderingen van overheid en waterschappen.

Bekend was al dat er vaak regulier overleg plaatsvindt tussen waterschappen, gemeenten en belangenbehartigers van de glastuinbouw en producenten van gewasbeschermingsmiddelen, maar tot onze spijt stelt de Projectgroep ook vast dat natuurbeschermingsorganisaties en verenigingen niet genoeg worden gehoord en mogen meepraten. Dat moet anders, zo vinden wij. Belangrijk streven is meer openheid over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, over controlemethoden, gebruikte meetmiddelen en de rapportage van de gemeten waarden.

Kortgezegd komt het activiteitenprogramma van de Projectgroep neer op het vergroten van het waterbewustzijn door het actief vergaren, verbreden en delen van opgedane kennis op dit gebied. Daarbij wordt actief gestreefd naar het opbouwen van een goede verstandhouding met waterschappen, gemeenten en vakorganisaties zijn hierbij belangrijke sleutelwoorden, want daarom is het Rotta en NMP te doen: samenwerken in de breedste zin van het woord voor een betere kwaliteit van het oppervlaktewater. Alle groepsleden zijn inmiddels druk in de weer met het uitwerken van de hen toebedeelde taken. Volg voor de resultaten de plaatselijke media en de websites van Rotta en NMP.

Lozing op het oppervlaktewater is sinds jaar en dag verboden en alleen gezuiverd afvalwater mag op het riool worden geloosd. Daaraan schort het nogal eens. Het is slechts een aspect dat ons zorgen baart.

Rotta natuurwerk

Hakhoutbeheer

Rien van der Vorm

Hakhoutbeheer is een vorm van bosbeheer dat tegenwoordig nog maar weinig wordt toegepast. Het principe van het hakhoutstelsel is dat elke 10 tot 20 jaar bomen worden gekapt. Voor wilgen is dit korter, waarna de overgebleven knoppen op de boomstronken weer kunnen uitgroeien tot de volgende kap plaatsvindt.

Het hakhoutstelsel is buiten gebruik geraakt vanwege diverse redenen, waaronder de hoge arbeidsintensiviteit. Dit heeft gevolgen voor de biodiversiteit in verlaten hakhoutbossen. Naarmate bossen ouder worden, worden ze schaduwrijker. Minder licht dringt door tot de bosbodem, waardoor de kruid- en struiklaag minder divers en structuurrijk worden of zelfs grotendeels verdwijnen. Als gevolg hiervan wordt het bos minder aantrekkelijk voor veel flora en fauna.

In de loop van de jaren dat wij als Rotta Natuurwerk actief zijn, hebben we voor biodiversiteit als doelstelling gekozen.

In zijn algemeenheid kan gezegd worden dat hakhoutbeheer zeer gunstig is voor de biodiversiteit, mits de juiste lengte van de kapcycli en de juiste schaal van kappen worden toegepast. Veel soorten hebben baat bij hakhoutbeheer, terwijl slechts een enkeling er nadeel van ondervindt. Het rouleren van percelen die worden gekapt zorgt voor variatie in ruimte en in tijd. Op die manier zijn er altijd percelen die veel lichtinval hebben en altijd percelen die minder lichtinval hebben en al schaduwrijker zijn geworden.

In 1983 zijn we met de natuurgroep Waddinxveen met hakhoutbeheer begonnen in het Koornmolengat, dat geheel was dichtgegroeid met bomen en bramen. Het karakter van het Koornmolengat - open veenlandschap - was aan het veranderen; bramen, bomen en brandnetels waren niet meer allemaal gewenst. De opdracht was om de veenmoskernen (toen nog heel gering) weer licht, lucht en ruimte te geven. 35 jaar noeste arbeid verder is het

Koornmolengat weer een half open landschap met florerende veenmosvelden: dit door veel te maaien en te zagen.

Bomenkap langs de Hennipsloot © Ad Somers

Duidelijk bij hakhoutbeheer is dat je een keuze maakt: wat wil je bereiken met de ingrepen die je doet, niets doen is ook een keuze. Ook hebben wij er bewust voor gekozen om de omgezaagde bomen en takken zo veel mogelijk op een takkenril of heren der verspreid op de bodem in het bos te laten liggen. Dit dode, steeds verdere verterende hout vormt weer een ideale biotoop voor allerlei organismen, zoals mossen, paddenstoelen, insecten en ook kleine zoogdieren vinden er een schuilplaats.

In de loop van de jaren dat wij als Rotta Natuurwerk actief zijn, hebben we voor biodiversiteit als doelstelling gekozen. Dit betekent voor de kleine gebieden die wij bij het beheren scherpe keuzes maken om te voorkomen dat één bepaalde soort biotoop allesoverheersend wordt. Dus maaien en zagen we op verschillende tijden in maand en jaar. Die doelstellingen en beheerafspraken (wanneer wat maaien of zagen) zijn vastgelegd in het beheerplan. Voor elk van onze natuurpareltjes is een coördinator aangewezen, die het een en ander overlegt en afstemt met de natuurwerkers. In het periodieke coördinatorenoverleg worden de (hernieuwde) afspraken vastgesteld en vervolgens opgenomen in het beheerplan.

Zowel in het Koornmolengat, de Wiebertjes als in het Nessebos hebben wij gekozen voor hier en daar maaien, dunnen van stukjes bos en het zagen van percelen hakhout. En zeker zo belangrijk stukken bos waar niets gedaan wordt. Voor het Nessebos bijvoorbeeld zou je kunnen besluiten dat de berkenpercelen de komende jaren met rust worden gelaten?

Watercompensatie bij de Wiebertjes

Cor van de Lustgraaf

Door de aanleg van de A16 door het Lage Bergse Bos gaat waterberging verloren, dit verlies - ruim 40.000 m² wordt elders in het peilgebied gecompenseerd. Na overleg met Rotta Natuurwerk werd hiervoor onder andere gekozen voor het gebied rondom het zanddepot (en leemwal) bij de Wiebertjes. Op meerdere plaatsen langs het fietspad dat achter de Wiebertjes langs loopt, is de veen- en kleilaag afgegraven en zijn rondom die verlaagde plateaus diepere sloten gegraven.

Overwaluwwand in het zanddepot achter de Wiebertjes. © Cor van de Lustgraaf

Waarschijnlijk komen de plateaus net onder water te staan, Het is spannend hoe de natuur zich hier verder gaat ontwikkelen: gaan we pioniervogels zien zoals kluten en plevieren en wil er riet groeien of wordt het een broekbos van wilgen? We zullen het zien. In het gebied tellen we al enige jaren de broedvogels (BMP-tellingen) en de werkgroep Rotta Natuurwerk onderhoudt het zanddepot en omgeving. Zodoende kunnen we de vogels en andere fauna en flora goed monitoren.

Gaandeweg neemt de natuurwaarde in het zanddepot en omgeving toe, het krijgt zo een eigen karakter.

De veengrond is afgegraven tot op de oude zeelei, je zag de schelpen nog zitten. Die zeelei is hier afgezet in het Atlanticum, de warme periode zo'n 5 tot 8 duizend jaren geleden. Na het ontstaan van de duinen langs de kust en doordat de rivieren minder sediment afvoerden, kon op de zeelei veen aangroeien. In de loop der tijden werd de klei minder zout, waardoor ook berken en elzen de kans kregen zich te ontwikkelen en waardoor een moerasbos ontstond. Veenmos bevat echter zuren die de afbraak door microben vertragen. Hierdoor kregen andere planten weinig voedingstoffen. Het moerasbos was enkele eeuwen later alweer overwoekerd door veenmos. Door overstromingen, bijvoorbeeld van de Rotte, werd het veen op veel plaatsen vermengd met rivierklei.

Rondom de overgebleven bosperceeltjes bij de nieuwe waterbergingen zijn op ons verzoek ruige wallen van stobben, stronken en wortels van de in de bergingsgebiedjes gekapte bomen aangelegd. Deze wallen vormen een eigen dynamische biotoop: rottend hout als voedsel voor zwammen en wormen en woon- en schuilplaats voor insecten en vogels.

De ruitervelden in het Bergse Bos werden ooit aangelegd met leemzand, maar dat bleek daarvoor ongeschikt en is vervolgens weer afgegraven en langs de noordrand van het zanddepot opgeslagen. Die ongeveer 4 meter hoge leemzandwal ligt beschermt en wordt aan de zuidzijde beschreven door de zon. Voor graafwespen is dit een ideale biotoop. Zij graven daarin ieder jaar hun nesten.

In de noordzijde van die wal is afgelopen december een ijsvogel- en/of oeverwaluwwand geplaatst. Die wand bestaat uit tien 2-meter brede betondelen met daarin in totaal 90 gaten. Hopelijk zijn die gaten voor oeverwaluwen en naar wij hopen ook voor ijsvogels uitnodigend genoeg om er in te nestelen. Vóór de wand is een brede sloot gegraven. Zo hebben deze vogels een vrije toe- en uitvlucht en is de wand niet vanaf het langslopende fiets-/wandelpad voor mensen en honden bereikbaar.

Gaandeweg neemt de natuurwaarde in het zanddepot en omgeving toe, het krijgt zo een eigen karakter. Het is dan ook van belang dat het gebied zo weinig mogelijk wordt verstoord. Het zanddepot is vanaf het fietspad met een hek afgesloten en daardoor minder gemakkelijk toegankelijk. Ook is halverwege het depot een flinke takkenril gebouwd, zodat ook honden moeilijk bij of op de leemzandwal kunnen komen. Bovendien is deze takkenril een interessante biotoop voor verschillende soorten vogels – we zien er regelmatig roodborsten van tak naar tak hoppen – en ook insecten en kleine zoogdieren vinden hierin een schuilplaats.

Ook op een van de eilandjes bij de noordoever van de Zevenhuizerplas is - in het kader van het project biodiversiteit Rottemeren - een oeverwaluwwand geplaatst. Dit eilandje is niet toegankelijk en de oeverwaluwen kunnen ook hier vrij in- en uitvliegen. Vanaf het fiets-/voetpad langs de noordrand van de Zevenhuizerplas (tegenover het verdronken populierenbosje) heb je er mooi zicht op.

De Balts

Arend Hoogeveen

Het voorjaar staat weer voor de deur en voor de vogels betekent dit broedtijd en de daarbij behorende baltsrituelen. De balts dient om beide geslachten ter wille van de voortplanting bij elkaar te brengen en eventueel te houden. De balts vergroot de bereidheid tot paring doordat tijdens de balts de seksuele motivatie toeneemt en tegelijkertijd vermindert de agressie tussen de partners. Vogels kunnen alleen paren als ze in de geschikte stemming zijn. Veel vogels komen altijd naar dezelfde plek om baltsgedrag te vertonen. Zo'n plek wordt een lek genoemd, naar het Zweedse woord voor speelplaats.

Het doel van het baltsspel is niet alleen om de vrouwelijke partner bereid tot paren te maken, maar ook voor het mannetje om zelf bereid en in staat te zijn te paren. Mannetjes zien er over het algemeen bonter gekleurd uit, soms is het sexe-verschil wat subtieler. Bijvoorbeeld bij ijsvogels zit het uiterlijke verschil alleen in de kleur van de ondersnavels en bij Kieviten hebben de mannetjes in broedkleed een wat langere kuif en een zwarte borst.

Mensen vinden mannetjesvogels meestal mooier dan wijfjes. Vogels zelf geven niets om mooiheid. Mannetjes moeten bonter zijn om op te vallen, want ze nemen het initiatief tot het paringsspel. Vrouwjes hebben een andere rol. Zij moeten de eieren uitbroeden waarbij ze gemiddeld een halve maand stil zitten op het nest. Dan mogen ze niet opvallen en zijn ze niet gebaat bij een bont verenkleed. Bij sommige soorten zijn die rollen omgedraaid en zien de vrouwjes er in het voorjaar bonter uit, zoals bij de Franjepoot in IJsland of Scandinavië.

Wat al die fraaiheid betreft: vrouwjes houden niet van mooi, maar van bont. Over het algemeen kiezen zij de partner. Ze geven daarbij de voorkeur aan mannetjes die er net iets bonter uitzien, net iets gevarieerder zingen of net iets groter zijn. Het kiezen wordt bepaald door de kwaliteit van de voorstelling. De een doet het wat feller en mooier dan de ander en brengt meer kleur of signaal, maar het grondpatroon blijft voor elke soort gelijk.

Dat houdt nauw verwante soorten ook uit elkaar. Een fitis bijvoorbeeld zou best kunnen paren met een tjiftjaf, echter eventuele jongen hieruit zouden heel slechte overlevingskansen hebben omdat beide soorten andere eisen stellen aan hun leefgebied. Omdat tjiftjaffen niet zullen ingaan op de avances van fitissen en omgekeerd, vertonen beide soorten een ander baltsspel en een ander lied.

Wat al die fraaiheid betreft: vrouwjes houden niet van mooi, maar van bont.

Mannetjes kunnen zich tijdens de balts enorm uitputten. Kemphanen zijn aan het begin van het voortplantingsseizoen in betere conditie dan nadat ze de 'arena' weer hebben verlaten. Voor de vrouwjes betekent de voortplantingsperiode een nog grotere aanslag op hun energievoorraad. Zij moeten de eieren leggen en een ei is een fikse voorraad hoogwaardige energie die zij in een betrekkelijk korte tijd moeten afstaan. Veel vogelsoorten zijn dan ook niet in staat meer dan één legsel te produceren. Logisch dat ze zich niet zo druk maken bij het baltsspel, ze moeten hun energie bewaren.

In een reigerkolonie werkt de balts van het ene paar aanstekelijk op het baltsgedrag van andere stellen. Soms vallen er van die momenten van stilte tussen de reigers. Dan ineens rekt een mannetjesreiger zich eens goed uit en laat een geweldige rauwe kreet horen. Binnen de kortste keren is dan de hele kolonie in roepstemming.

Koloniebroeders hebben er ook vaak belang bij hun seksuele activiteiten op elkaar af te stemmen. Vogels die tijdens de piek van de legperiode hun eieren leggen, hebben minder last van eier- of jongenroof dan de vogels die vroeg of laat in die periode zitten. Met andere woorden: roofdieren hebben een grotere 'voorraad' waaruit ze kunnen kiezen zodat de kans dat juist dat ene ei of jong wordt genomen, kleiner is.

De paring, hoe kort die ook duurt, is voor vogels een beangstigende aangelegenheid.

De paring, hoe kort die ook duurt, is voor vogels een beangstigende aangelegenheid. Een vogel is niet ingesteld op intimiteit. Vogels die elkaar benaderen, worden daar angstig van en zullen vluchten of van zich af pikken. Voor de paring moeten dus vijandige reacties overwonnen worden, zowel door de een als door de ander. De balts dient om een soort wapenstilstand tot stand te brengen, waardoor paren mogelijk is. Veel elementen bij dreig- en vluchtgedrag komen in de balts als een ritueel terug.

Zo staat een kokmeeuwmannetje in zijn paringsteritorium enorm te dreigen, alle overvliegende kokmeeuwen worden met agressieve kreten bestookt. Mannetjes laat het koud, maar ongepaarde vrouwtjes nemen de handschoen op en strijken neer in het gebiedje dat de man met zoveel verve verdedigt. Beide meeuwen zien voorlopig alleen maar concurrenten in elkaar en proberen elkaar te verdrijven. Na een hoop gesoebal, draaien uiteindelijk mannetje en vrouwtje hun koppen van elkaar weg om duidelijk te maken dat de ferme snavels niet tegen elkaar bedoeld zijn: de agressieve neigingen worden onderdrukt. In de dagen erna neemt de agressie nog verder af en als de vogels elkaar niet meer als concurrenten maar als partners beschouwen, is de tijd rijp voor het vestigen en verdedigen van een broedterritorium. Na het broedseizoen gaan ze uit elkaar en nemen hun solitaire leven weer op. Het is niet helemaal duidelijk of het mannetje en het vrouwtje elkaar in het volgende voorjaar weer opzoeken.

Voor zover bekend zoeken dezelfde mannen en vrouwen zilvermeeuwen elkaar in het voorjaar wel weer op. Op het eerste oog zien zilvermeeuwen er allemaal hetzelfde uit, echter geen enkele zilvermeeuw is geheel gelijk aan de andere. Mannetjes zijn groter en forser dan vrouwtjes en let ook maar eens op de tekening van de zwart met witte vleugelpunten. Dat verklaart ook dat ze elkaar, na een winter gescheiden te hebben geleefd, steeds weer weten te vinden. Zonder al te veel omwegen kunnen ze aan een nageslacht beginnen. Daarnaast is het stemgeluid belangrijk. Een broedende meeuw in een kolonie herkent onmiddellijk het stemgeluid van de eigen partner. Nog sterker, als een meeuw op het nest zit te suffen of te slapen, schrikt hij er direct van wakker.

Bij soorten waarvan alleen het vrouwtje broedt heeft het baltsvoeren niet alleen een symbolische betekenis. Het vrouwtje moet er niet alleen achter komen dat het mannetje voor de jongen kan zorgen, maar ook dat zij zelf tijdens het broeden te eten krijgt. Bijvoorbeeld een vrouwtjestorenvalk zit gemiddeld dertig dagen op de eieren. Het is van levensbelang dat ze in die maand een man heeft die muizen voor haar vangt. Onderdeel van hun baltsspel is dat het mannetje prooien voor het vrouwtje neerlegt. Eigenlijk is het spel hier al overgegaan in ernst, want het vrouwtje heeft die bijvoeding nodig om eieren aan te kunnen maken. Als ze eenmaal met broeden begint, is elke tweede muis die het mannetje vangt voor haar. Hij legt de prooi op een vaste plek in de buurt van het nest en het vrouwtje gunt zich een half uurtje om te eten. In die tijd houdt het mannetje de eieren warm en vaak sukkel hij op het nest in slaap.

Vogelbalts is vergelijkbaar met het menselijke (volks)dansen. De betekenis daarvan is om het bij elkaar brengen van meisjes en jongens te versoepelen. Het dansen moet tot in de perfectie worden uitgevoerd, dit bepaalt de kwaliteit van het gebodene en dat bepaalt welke jongen door welk meisje wordt gekozen.

Spreeuwen op liefdespad maken enorm spektakel. Het begint al 's-ochtends vroeg. Hoe ze zich uitsloven, met dat verengeklepper, dat getetter en dat fluiten en zingen. Regelmatig word je op het verkeerde been gezet. Hij is een geweldige imitator en doet van alles na, van andere vogels tot aan verkeersgeluiden en rammelende sleutelbossen. Hoe ouder het mannetje, hoe complexer zijn gezang. Het vrouwtje kan aan de hand van die complexiteit van de zang inschatten wat hij in zijn mars heeft. Als het mannetje baltst, zet hij de veren mooi op, en laten daar mee de vrouwtjes die ultraviolette reflectie zien. Andersom kiest het mannetje ook een

Een paartje kieviten: ready to go! © Jan Smith

Pauwen draaien voor de hen heen en weer waardoor de kleurige pauwenogen afwisselend worden vertoond.

Kemphanen hebben een gemeenschappelijke baltsplaats waar de hanen met elkaar schijnvechten om de hennetjes.

Bergeendmannen dreigen naar elkaar.

De watersnip maakt geluid bij zijn baltsvlucht door het uitzetten van een paar staartpennen. Terwijl de mannetjeskievit een baltsvlucht uitvoert, draait het wijfje een nestkuiltje om aan te geven: hier moet het gebeuren.

De balts bij de wilde eenden begint bij een aantal mannetjes die indruk proberen te maken op een wijfje.

De grutto-haan maakt (soms) baltsvluchten vanaf een paaltje.

Kluten maken maaibewegingen bij de balts alsof ze voedsel zoeken.

De rietgors zingt vanuit de top van een (riet) stengel om een vrouwtje erop te wijzen dat hij in de aanbieding is.

Een futenstel vertoont een aantal baltsrituelen alsof het om een klassiek ballet gaat.

© Dick Hoek

vrouwtje op basis van haar conditie. Vrouwen laten net zo goed hun keelveren zien, en ze zingen om de aandacht te trekken. De beste mannetjes kiezen dus de beste vrouwtjes, en andersom.

Bij veel vogelsoorten lijkt het baltsen op voeren. 'Verliefde' duiven snavelen met elkaar maar geven elkaar niets. En bijvoorbeeld bij reigers steekt het wijfje haar snavel in de keel van de man op dezelfde manier waarop jongen braakneigingen bij hun ouders opwekken, maar het levert tussen volwassen vogels niets op. Verliefde vogels onderdrukken agressie jegens elkaar door de veren op elkaars kop en nek te poetsen, de veren waar een vogel bij zichzelf niet bij kan. Het heeft ook een materieel nut: verwijderen van veerparasieten.

Enmaal samen in een territorium moet een paar beslissen waar het gaat nestelen. Sommige paren hebben maar één geschikte broedplaats in hun territorium, maar de meeste hebben verschillende mogelijkheden. Welke partner de plaats kiest en het nest bouwt, is niet altijd duidelijk en kan binnen dezelfde soort per paar variëren. Vaak blijkt het echter het mannetje te zijn dat een geschikte plaats zoekt of begint met de nestbouw om pas daarna een vrouwtje aan te trekken. Ze helpt dan bij het afmaken van het nest of het uitschrapen van de nestkom en heeft waarschijnlijk de eindverantwoordelijkheid voor de keuze waar de eieren worden gelegd.

Voor dit artikel is geput uit *Vogeltaal* door Jan van Gelderen (ISBN 90 6255 349 4), een uitgave van Vogelbescherming Nederland.

Natgras en Plasdras

DRINGEND NOODZAKELIJK VOOR WEIDEVOGELS

Nat grasland en plasdrasgebied vormen samen een belangrijke leefomgeving voor de steltlopers en weidevogels die nu, na een lange, vaak uitputtende vlucht vanuit de overwinteringsgebieden terugkeren in Nederland.

JanSmith

In de aanloop naar het broedseizoen staat in de Bergboezem een laagje water waarvan het niveau met behulp van drie zogenaamde Bosmanmolentjes wordt geregeld door de Groenzoombeheerder. Ook in de Oostmeerpolder en Voorafsche polder staan meerdere percelen onder water waarvan het niveau wordt geregeld door het Hoogheemraadschap. Het verhoogde waterpeil in het vroege voorjaar biedt volop foerageermogelijkheden aan terugkerende weidevogels om snel weer op krachten te komen na hun reis uit Afrika.

Tureluur, grutto, scholekster en Kievit kunnen met hun lange en kwetsbare snavels makkelijk in de natte bodem peuren naar wormen en ander voedsel. Goed doorvoed trekken de vogels na enige tijd weer verder naar hun favoriete broedgebieden elders in het land; sommige blijven hier om te broeden. Voor de kuikens die in mei uit het ei kruipen vormen de voedselrijke plasdrasgebieden een ideale omgeving om gezond op te groeien.

Natte velden zorgen ook voor een belangrijke toename van verschillende leefgebieden waarin insecten (ook al zo bedreigd) goed kunnen gedijen.

Het duurt overigens hooguit een maand of twee voordat de beheerder het waterpeil weer laat zakken. Dan kan het gras weer gaan groeien, staat het veld weer snel vol met bloeiende planten en kruiden en hoor je op warme dagen het gezoem van ontelbare insecten. En met een beetje geluk komt de veldleeuwerik dan ook weer terug.

Heerlijk toch?

Nieuwjaarsborrel

Op 12 januari was de traditionele nieuwjaarsborrel in het Trefpunt. In het openingswoord zei onze voorzitter Hans Sanders, dat we een goed en succesvol jaar achter de rug hebben en dat hij alle vertrouwen heeft op een groen, leerzaam en betekenisvol 2019. Ook stonden we met z'n allen nog even stil bij het overlijden van Piet Paul.

Na de gebruikelijke toast op Rotta 2019, werden we door Marijke en Anneke van het bestuur 'op pad' gestuurd. Iedereen kreeg een briefje met een vraag of met een antwoord over bijen, het thema dit jaar in Aves Visum. Je moest het juiste antwoord bij de juiste vraag (en andersom) vinden. Twee vliegen (sorry, het spreekwoord is nu eenmaal zo) in één klap: interactief leren over bijen. Oftewel, 'toegespast maatschappelijk onderwijs'. Het krioelde in ons Trefpunt als in een bijenkast met bezige bijen! Maar wat wil je ook met Marijke en Anneke als 'imker'. Hieronder alle vragen nog eens op een rijtje, de antwoorden vind je op pagina 37.

Cor, Kees, Birgitte en Ina 'van de catering'. Bedankt, de cake was heerlijk en ook de drankjes en de traditionele leverworst, en kookworst, kaasblokjes en snoeptomaatjes 'gingen er weer in als koek'.

1. Tot welke familie behoort de bij?
2. Wat eet de bij?
3. Wat betekent antophila?
4. Wat is een blinde bij?
5. Wat is de functie van een bij?
6. Wat heeft Clystemnestra met bijen te maken?
7. Wat is het Griekse woord voor honingbij?
8. Wat is honingdauw?
9. Wat is de reinigingsvlucht?
10. Hoeveel gewicht kan een bij in één keer vervoeren?
11. Wat is propolis of bee-glu, Waar wordt het voor gebruikt?
12. Wat is de bijendans?
13. Hoe haal je honing uit de bijenkast?
14. Wat is de bijen-verdwijnziekte?
15. Welke functie kan een bij hebben?
16. Wat gebeurt er met de darren?
17. Waarin is de hommelmel anders dan de honingbij?
18. Wat is honing?
19. Hoe heet honingwijn?
20. Wat is de bruidsvlucht?
21. Wie maakte de eerste wet om bijen te beschermen?
22. Hoe krijg je een bijna-dood-hommel weer tot leven?
23. Hoe kom je meer te weten over bijen?

De natuur in het Rotta-gebied in 2018

Lepelaar met nestmateriaal in de Zevenhuizerplas
© Dick Hoek

Aria van Ballegoie & Dick Hoek

In het afgelopen jaar zijn er door Rotta leden, maar ook door veel andere natuurliefhebbers weer talloze vogels, vlinders, zoogdieren, planten en, insecten in kaart gebracht. Vaak gebeurde dit in een landelijk onderzoekkader (o.a. in samenwerking met Sovon, Floron en Vlinderstichting) of als eenmalige waarneming via waarneming.nl. In opdracht van de Provincie Zuid-Holland zijn de broedvogels van het Bentwoud en de Eendragtspolder met de noordrand van de Zevenhuizerplas in kaart gebracht door medewerkers van bureau Stadsnatuur Rotterdam. Veel gegevens van de Groenzoom, deels verzameld in opdracht van de beheerder, zijn nog onder 'embargo' tot eind maart. Dit overzicht is dan ook niet compleet en geeft slechts een globaal beeld van de belangrijke soorten in 2018.

Via de site www.rotta-natuur.waarneming.nl werden in het Rotta gebied maar liefst 1.939 soorten gemeld waaronder veel 'nieuwe' soorten.

Het weer

De winter van 2017/18 was vrij zacht, maar februari kende een korte vorstperiode tot in maart. De zomer was uitzonderlijk droog en warm en duurde van mei tot in september met twee hittegolven. Dit had zeker gevolgen, maar voor veel soorten zal dit pas in 2019 duidelijk worden. Wel weten we nu al, dankzij onderzoek van het Vogeltrekstation en SOVON, dat struweel- en moerasvogels als *grasmus*, *tuinfluiter*, *kleine karekiet* en *rietzanger* dankzij het warme en rustige weer in het broedseizoen veel jongen wisten groot te brengen.

Algemeen

Via de site www.rotta-natuur.waarneming.nl werden in het Rotta gebied maar liefst 1.939 soorten gemeld waaronder veel 'nieuwe' soorten. Toch werd in 2018 nog duidelijker dan in andere jaren dat het met veel soorten landelijk en internationaal bergafwaarts gaat. Vooral de somber stemmende uitkomst van het jarenlange onderzoek naar het voorkomen insecten in beschermde natuurreservaten in west Duitsland trok de aandacht.

Vogels

Al vanaf de oprichting van Rotta zijn vogels de meest populaire en best onderzochte soortengroep. Via rotta.waarneming.nl werden ook dit jaar veel vogels

geregistreerd. Ook in het kader van landelijke onderzoeken georganiseerd door SOVON trokken veel waarnemers er regelmatig en vaak voor dag en dauw op uit naar 'hun' terrein om waarnemingen te verzamelen. De inventarisaties uitgevoerd door bureau Stadsnatuur Rotterdam maken duidelijk waarom de Eendragtspolder met de Zevenhuizerplas en het Bentwoud zo populair zijn bij vogelaars.

Broedvogels

Buiten de Bergboezem broedden in de Groenzoom de volgende Rode Lijst-soorten: *slobeend*, *grutto*, *tureluur*, *visdief* en *gele kwikstaart*. Ook het afgelopen jaar broedde de *woudaap* weer met succes in het gebied, langs de Zevenhuizerplas werden drie jongen gezien. Het Bentwoud werd dit jaar voor het eerst geïnventariseerd en zorgde voor veel verrassingen: o.a. een *roerdomp* met maar liefst vijf jongen. Met de roerdomp gaat het de laatste jaren goed: er waren ook territoria in de Eendragtspolder (1) en noordrand van de Zevenhuizerplas (2).

Blauwborst © Bureau Stadsnatuur

Andere bijzondere broedvogels in het Bentwoud waren: *bruine kiekendief* (met 6 territoria), *nachtegaal* (30), *spotvogel* (59!), *veldleeuwerik* (43), *grauwe vliegenvanger* (1) en *kneu* (41). Talrijkste broedvogel van het Bentwoud was de *fitis*, een karakteristieke soort van struweel en jonge beplantingen, waarvan 338 territoria konden worden vastgesteld. In de blauwe reigerkolonie op de eilandjes in de Zevenhuizerplas (met ca 50 nesten) werden drie boomnesten van *lepelaars* geteld. Al op 19 maart werd er in de Groenzoom een eerste *porseleinhoen* waargenomen. Ook in de nazomer en herfst werd de soort gezien, met op 25 oktober de laatste waarneming. Een roepende porseleinhoen, waarschijnlijke broedvogel, was op 4-5 juni aanwezig in de Eendragtspolder. Vanaf april tot eind juli waren er maximaal vier *stelkluten* aanwezig in de Groenzoom maar er werden geen jongen groot gebracht. De drijvende schelpeneilandjes, speciaal voor *visdieven* gemaakt door Rotta-leden, waren al in het eerste jaar een succes: in de Bleiswijkse Fles werden negen nesten met jongen gezien. Ook op verschillende andere plaatsen brachten *visdieven* jongen groot: op de drijvende eilandjes in de Eendragtspolder, op de eilandjes aan weerszijden van de roeibaan in de Eendragtspolder (30), in de Groenzoom en op een dak langs de Ringdijk in Hillegersberg- Schiebroek. (naar schatting 7). Behalve visdieven broedde er ook een *kokmeeuw* op een van de drijvende Rotta-eilandjes. De grote kolonie *kokmeeuwen* op de eilandjes langs de roeibaan telde dit jaar 464 paren.

Visdiefjes op het eilandje in de Bleiswijkse Fles
© Klaas Verschoor

De *steenuil* doet het nog steeds redelijk als broedvogel in ons gebied met rond de 25 broedterritoria. Met de akkervogels gaat het in Nederland niet goed. Door de intensivering van de landbouw en toenemende bebouwing blijft er steeds minder geschikt broedgebied over. In het Rotta-gebied neemt al jaren het aantal *patrijzen* af. De braaklandjes van het bedrijventerrein Prisma en bij Zevenhuizen waren bekende broedplaatsen, maar geleidelijk

worden deze nu vol gebouwd en waarschijnlijk was 2018 het laatste jaar dat ze hier jongen groot konden brengen. Het gebied rond Moerkapelle vormt nu nog het enige belangrijke bolwerk. Ook in het Bentwoud werd een territorium vastgesteld.

Een grote burgemeester verbleef in januari en februari enige tijd in Waddinxveen.

Op 14 april werd éénmalig in het Lage Bergse Bos een roffelende *kleine bonte specht* waargenomen, volgens de SOVON richtlijnen een bezet territorium. De *huiszwaluwen* in Moerkapelle hadden een goed jaar (191 nesten), maar het aantal nesten langs de Rotte halveerde met bijna 17 getelde nesten. In Moerkapelle worden de huiszwaluwen al sinds 1987 geteld; toen werden er nog maar 44 nesten gevonden. De *rietzanger* beleefde een top jaar. De *snor* was goed vertegenwoordigd met acht territoria in het rietland van de noordoever van de Zevenhuizerplas, één op de eilandjes langs de roeibaan en drie in de Wiebertjes. In het Bentwoud is voor deze soort (nog) onvoldoende overjarig rietland aanwezig. Wel is dit gebied het belangrijkste bolwerk voor de *sprinkhaanzanger* (8), die een voorkeur heeft voor ruigten. Het hele jaar door werden *Cetti's zangers* waargenomen, in het Verdrongen Populierenbosje langs de Zevenhuizerplas en in de Wiebertjes. Het gebrek aan vochtige struwelen lijkt een rem te zetten op uitbreiding in het Rotta-gebied, een beheerskwesitie. Opmerkelijk voor het nog jonge Bentwoud (oudste deel ca 18 jaar) zijn de twee territoria van de *appelvink*. Ook werd deze soort verschillende keren gedurende het broedseizoen in de Bleiswijkse Zoom gezien. Dit bos is echter al bijna 50 jaar oud.

Winter- en trekvogels, dwaalgasten

In januari en december waren er weer *kleine zwanen* (max. 7) in de Bergboezem aanwezig. Een gewond exemplaar bevond zich vanaf december in de bebouwde kom van Bleiswijk. Ook *wilde zwanen* en *kleine rietganzen* verbleven enige tijd in de Bergboezem. Een vrouwtje *witooogend* verbleef op 6 maart in het Bentwoud, een ander vrouwtje zat in april/mei bij het Pekeiland en de naastgelegen Eendragtspolder. De Zevenhuizerplas levert elke winter wel enkele leuke soorten op: het afgelopen jaar waren dit *grote zee-eend*, *topper*, *nonnetje*, *kuifduiker* en *geoorde fuut*. Een *ross'gans* was in de laatste week aanwezig in de Eendragtspolder. Bij de winterwatervogeltellingen staan al jaren *smient*, *meerkoet* en *kokmeeuw* qua aantallen aan de top.

Ross'gans in de Eendragtspolder © Dick Hoek

Op 26 augustus pleisterden korte tijd in Berkel Rodenrijs twee *morinel-plevieren*. Een *grote burgemeester* verbleef in januari en februari enige tijd in Waddinxveen. Een *witwangstern* pleisterde enkele dagen rond de Willem Alexanderroeibaan. Verschillende malen werd een overvliegende *zeearend* gezien. Een *ruigpootbuizerd* verbleef vanaf half december in het Bentwoud. Vier *zwarte wouwen* werden waargenomen tussen 30 maart en 19 mei; tussen 4 augustus en 3 november werden acht *rode wouwen* gezien en werd er één gemeld op 13 januari. *Zwarte ibissen* werden minder vaak gezien dan in voorgaande jaren. In de Groenzoom trok de langdurige aanwezigheid (4 februari - 20 maart) van een *buidelmees* veel bekijks. Eind november werd deze soort ook weer korte tijd waargenomen. In het voorjaar werd tweemaal een *hop* gezien: in Bleiswijk en vanuit een langzaam rijdende file langs de A20. *Boomklevers* blijven schaars in het gebied. Slechts tweemaal werd een boomklevver waargenomen: in februari en juni in een achtertuin in Waddinxveen. In februari en maart werden op verschillende plaatsen (o.a. Lage Bergse Bos, Bentwoud) verschillende groepen grote *barmsijzen* gezien, vaak in gezelschap van *sijzen*.

Zoogdieren

Er werden 22 soorten gemeld. De meeste voorkomende waarnemingen waren van *haas* (993 ex.) en *gewone dwergvleermuis* (808 ex.) Zeldzame soort: een *tweekleurige vleermuis* werd op 29 mei in het centrum van Berkel Rodenrijs vastgesteld. De recent aangelegde graanveldjes bij de Limiettocht en de Hennipgaarde zagen er plaatselijk uit als gatenkaas: hopen van de blijkbaar talrijk aanwezige *muizen*.

Dagvlinders

In totaal werden 26 soorten gemeld. In het Bentwoud vlogen veel *eikenpages* en in de vlinderidylle van de Groenzoom werd voor het eerst een *zwartsprietdikkopje* gesignaleerd.

In de vlinderidylle bij de Limiettocht werden 11 soorten dagvlinders gezien waar onder veel *icarusblauwtjes* en *bruin blauwtjes*. Twee *koninginnenpages* werden waargenomen in het Hoge Bergse Bos en in het Bentwoud.

Icarusblauwtjes © Dick Hoek

Nachtvlinders en micro's

Van de 422 soorten werd de *buxusmot* het meest gemeld. Deze exoot lijkt nu echter over zijn hoogtepunt heen: er zijn nog maar weinig buxusstruiken over. Bijzonder was o.a. de melding van enkele *appelglasvlinders* in Bleiswijk. In de vlinderidylle in het Offenbachplantsoen vloog een andere opvallende soort: de *klaverspanner*, een dagactieve nachtvlinder.

Planten

Er werden 542 soorten gemeld. De vele bouwprojecten in ons gebied waarbij terreinen worden opgehoogd met zeezand brachten ook dit jaar opmerkelijke soorten naar ons gebied: o.a. *zeeraket* en *late stekelnoot*. Dit zijn vooral soorten van de kust- of rivierduinen. Vijf soorten orchideeën werden gevonden: *grote keverorchis*, *brede orchis*, *bijenorchis*, *brede wespenorchis* en *rietorchis*. Speciale aandacht werd besteed aan het voorkomen van plantensoorten in de bebouwde kommen van Rotterdam-Hillegersberg, Berkel, Bleiswijk, Zevenhuizen en Moerkapelle. Tijdens dit floristisch onderzoek zijn veel exoten gevonden, o.a. *watersla*, *pijlriet*, *Anna Paulownaboom* en *hartbladige els*. Opvallend is dat 'nieuwe' trendy tuinplanten (o.a. het siergras *lampenpoetsgras*) zich nu ook al buiten de tuinen weten te vestigen. In de Zuidplaspolder tussen Moordrecht en Zevenhuizen bleken plaatselijk bijzondere soorten als *vloftende bies*, *kleinste egelskop* en *naaldwaterbies* in de sloten met helder water aanwezig. Waarschijnlijk dankzij de combinatie kwel en zurige kattenklei in de ondergrond. In de Bergboezem bloeiden honderden *goudknopjes*, tot voor kort een zeldzame soort die afkomstig is uit Zuid-Afrika en zich thuis voelt op recent droog gevallen plaatsen.

Overige groepen

Ook van andere groepen werden bijzondere soorten gezien. Te veel om hier te noemen. Zo zijn er bijvoorbeeld op verschillende plaatsen twee zeldzame libellen: de *zuidelijke heidelibel* en de *gevlekte witsnuitlibel* waargenomen. In mei en juni werden tientallen 'zingende' *veenmollen* gehoord. Twee zeldzame bijensoorten werden gefotografeerd: de *gehoornde metselbij* en de *geelgerande tubebij*, - beide in Berkel en Rodenrijs. De exoot mediterrane *prachtblindwants* wordt pas sinds 2004 in het Rotta-gebied gezien. Afgelopen jaar waren er meer waarnemingen dan ooit, vooral in Zevenhuizen.

Vooruitblik

In 2018 is een begin gemaakt met de aanleg van de A13-A16 door het Lage Bergse Bos. Een deel hiervan verdwijnt en o.a. de blauwe reigers zullen moeten verhuizen. Het bos wordt voor een deel 'heringericht', alle zieke essen worden gekapt en ook sneuvelen gezonde bomen in het kader van de 'bosverjonging'. De verplaatsing van de manege betekent een aanzienlijk verlies aan bosoppervlak. Te hopen valt dat het bos na deze enorme ingreep voor een langere periode met rust wordt gelaten.

Positief is de aanleg van twee oeverzwaluwwallen, één bij de Wiebertjes en één op een eilandje langs de noordoever van de Zevenhuizerplas. Zullen de

zwaluwen er dit jaar al gaan broeden? Ook nieuw zijn de moerasjes bij de Wiebertjes, een mooie kans voor pioniersoorten van natte omstandigheden. Welke bijen en andere insecten zullen zich in de vernieuwde leemzandwal bij de Wiebertjes vestigen? Komen de lepelaars veilig terug uit Afrika? Zullen de drijvende eilandjes weer onderdak bieden aan visdieven? Kortom, het belooft weer een interessant jaar te worden.

Dit overzicht kon alleen tot stand komen dankzij de vele waarnemers die hun ervaringen wilden delen. Iedereen die dit overzicht mogelijk maakte: hartelijk dank! Zin om mee te doen? Dat kan! Zowel in groepsverband of individueel: neem contact op met Aria van Ballegoie: avanballegoie@gmail.com.

Bronnen:

Bakker, G., S.D. Elzerman & K.C. Fokker. 2018. Broedvogelinventarisatie Bentwoud 2018. Rapportnr. 358. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.
Bakker, G. 2018. Broedvogelinventarisatie Eendragtspolder, Zevenhuizen (ZH) 2018. Rapportnr. 359. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.
Kleijn, D. et al. 2018. Achteruitgang insectenpopulaties in Nederland: trends, oorzaken en kennislacunes. Wageningen Environmental Research, Rapport 2871.
<https://rotta.waarneming.nl>

Kokmeeuwenkolonie op de eilandjes in de roeibaan in de Eendragtspolder © Dick Hoek

Tekst & foto's Esmeralda Eggen

WINTERSE GEZELLICHHEID 2018

Zaterdag 17 november is er hard gewerkt met een flinke groep **stoere Rotta Rangers**. Onder bezielende leiding van Carlo is de natuur een handje geholpen. Wat is het toch leuk om stevig de handen uit de mouwen te steken en lekker te sjouwen, vegen en zagen. Veel klusjes werden afgevinkt. Bij het Trefpunt was een – helaas gesneuvelde – kerkuil gevonden en deze lag die ochtend al op een buitentafel. De **Rangers** konden de prachtige vogel zo goed van dichtbij bekijken. Een heel bijzonder moment.

Woensdag 28 november was alweer de laatste struintocht van het jaar met de **Kapoentjes**. Ben heeft de jongste natuurliefhebbers veel verteld over het gedrag van dieren in de winter. Het zeer gure en regenachtige weer hield de **stoere Kapoentjes** niet tegen om Rotta's struinveld eens goed te onderzoeken en gelukkig stond er warme chocolademelk klaar bij terugkomst.

ZONNIGE ZATERDAGEN 2019

Het nieuwe jaar is goed begonnen met een koude, zonnige winterdag voor de Rangers op zaterdag 19 januari. Het struinveld is uitvoerig onderzocht op typische winterkenmerken. Ben laat zien hoe veel er eigenlijk te beleven is in de winter en laat zien hoe de knop van een boom eigenlijk een kleine 'winterjas' is. De 10 kilo ongebrande pinda's is bijna helemaal 'opgeregen' en hangt in de mooiste vormen bij menig Ranger buiten. Klaar voor de vogeltelling.

Zaterdag 16 februari was het de hele dag flink druk bij de Rangers met het uilenballen pluizen! Gert vertelde ons alles wat je maar weten wilde over uilen en braakballen. Er zat ook nog onverwacht leven in de braakballen... Dat vonden sommige Rangers maar niets, maar veel andere vonden die larven vet cool! Met een begeleidingsploeg op volle sterkte was het weer een klein groot feestje.

Astrid heeft dit najaar de coördinatie van de werkgroep Rotta Jeugd van Gert overgenomen. We zijn blij dat Gert als ervaren begeleider blijft bij Rotta Jeugd. De stagiaires Anne-Jette en Tirza nemen respectievelijk in februari en maart afscheid. Ze hebben vanaf oktober een aantal maanden meegedraaid voor hun maatschappelijke stage voor de middelbare school. Bedankt, meiden!

Kijk voor de volledige verslagen en meer foto's op www.rotta-natuur.nl/jeugd
Er is altijd nog wel een plekje voor nieuwe Rangers en Kapoentjes.

Het is weer een levendige boel in onze omgeving. Dat concentreert zich vooral rond de toekomstige snelweg met parallel daaraan de massale kap van bomen in het Lage Bergse Bos als direct gevolg van de essentaksterfte. Politiek gezien wachten we nog steeds op de komst van het masterplan voor Wilderszijde, de laatste grote bouwlocatie in Lansingerland. Maar wat speelt zich intussen af in het Rottemerengebied?

A16 Rotterdam

Begin februari begon de aannemerscombinatie 'De Groene Boog' met de directe voorbereidingen voor de komst van de nieuwe snelweg. Dat betekent in eerste instantie vooral het kappen van een enorme hoeveelheid bomen. Langs de A13 en de N209 werden en worden er veel bomen en struiken verwijderd. Hetzelfde vindt ook in Terbregge plaats. Een fietstochtje in de omgeving maakt dat snel duidelijk. Het gaat daarbij om solitaire bomen maar vooral ook om bosplantsoen. De apotheose vind plaats in het Lage Bergse Bos. Vanaf de Bergweg--Zuid in Bergschenhoek tot aan de Rotte worden er in totaal meer dan 17 ha. bos geroid (voor de liefhebbers: 176.559 m² om precies te zijn). Het bijzondere is wel dat compensatie van bomen en struiken in het bos voor het grootste deel plaats kan vinden op dezelfde plaats namelijk op en rond de landtunnel die gebouwd wordt over de snelweg. Zodra de tunnel klaar is, volgens planning in het voorjaar van 2022, wordt met de herinrichting van de omgeving begonnen. Voorlopig wordt er in verband met het broedseizoen gekapt tot half maart. Daarna volgt er een pauze tot na het broedseizoen. Op dit moment zijn de blauwe reigers in de reigerkolonie in het Lage Bergse Bos al volop in voorjaarsstemming en druk bezig met hun nesten. Dat betekent vanzelf dat daar niet gekapt mag worden. De bomen blijven in dat deel dan ook staan tot het broedseizoen voorbij is. De delen die nu wel gekapt worden zijn duidelijk zichtbaar omdat er een omheining om heen geplaatst is.

Kwaliteitsimpuls voor het Lage Bergse Bos?

Met regelmaat worden wij uitgenodigd voor een bijeenkomst waar een volgende concept-versie wordt gepresenteerd voor een vernieuwde inrichting, een kwaliteitsimpuls van het LBB. Het gaat om een studie die wordt uitgevoerd door landschapsarchitecten van Hosper BV in opdracht van het recreatieschap Rottemeren. Op- en aanmerkingen worden op zo'n avond genoteerd en daarna verwerkt in weer een nieuw concept. Het 'voorlopige definitieve concept' is zojuist gepasseerd. We zijn nu in hoopvolle verwachting van het 'definitieve concept'.

Intussen ziet de realiteit buiten er heel wat minder hoopvol uit. Het LBB wordt door Staatsbosbeheer in een hoog tempo afgevlakt. Zoals bekend moeten de essen in het bos en dat zijn er nog al wat, allemaal worden gekapt. Dat op zich is al een enorme operatie maar daar blijft het niet bij. De gelegenheid wordt ook aangegrepen om een groot aantal oudere wilgen en populieren om te zagen. Ook bomen die deel uitmaken van het Hoekse Park. Hun houdbaarheidsduur neigt naar het einde dus is besloten om dat einde, voor een deel van de bomen, nu ook maar wat te vervroegen. Rondcirkelende roofvogels zullen bij het zien van de macabere beelden niet direct denken aan een kwaliteitsimpuls. Veel mogelijke nestgelegenheid ook voor andere bosvogels gaat verloren en komt pas na verloop van vele jaren terug. Want dat is het wrange van het verhaal: het gaat niet om verjonging van het bos door oude bomen zorgvuldig te verwijderen, de ondergroei met veel jonge bomen de ruimte te geven en nieuwe soorten bij te planten, maar door deze methode wordt een groot deel van de ondergroei vernield en moet er gewoon helemaal opnieuw begonnen worden. Het moet gezegd: dat gaat ook gebeuren, alles wordt opnieuw ingepland met een aantrekkelijk pakket aan soorten. Veel meer variatie dan tot nu toe. Een jaar of twintig verder zal er dan ook weer sprake zijn van een nieuw bos. Sommige soorten nog klein maar anderen al wat groter. De grote roofvogels moeten spijtig genoeg wat langer wachten want het formaat dat nu wordt gekapt is niet zomaar terug. Ook de terugkeer van de wielewaal, waar we altijd nog stiekem op hopen, moeten we waarschijnlijk vergeten.

Rotterdam The Hague Airport: Jachtresort in optima forma!

Ons lokale vliegveld, altijd al onderwerp van verhitte discussies in diverse gemeenteraden, heeft van de provincie ontheffing gekregen om de mogelijkheden tot het doden van vogels, als mogelijke bedreigingen voor het vliegverkeer, sterk uit te breiden. Niet langer speciale soorten maar alle vogels op het luchthaventerrein mogen in het vervolg gedood worden. Dat geldt ook voor vossen, hazen en konijnen. Vele methoden zijn toegestaan ook het opzettelijk beschadigen en vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren. De Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland is tegen dit besluit in beroep gegaan. Een dergelijke vergunning gaat te ver, vele soorten vogels vormen immers geen echte bedreiging voor het vliegverkeer. Een aantal natuurbeschermingsorganisaties heeft het bezwaar mede ondertekend. Uiteraard staan wij er ook bij! Daarnaast bekijken wij de mogelijkheid om ook direct betrokken te raken bij overleg met het vliegveld.

Antwoorden bijenquiz nieuwjaarsborrel

1. Vliesvleugeligen.
2. Nectar en stuifmeel.
3. Bloemaanbidder.
4. Een zweefvlieg met 2 vleugels zonder angel.
5. Bestuiver.
6. Haar graf had de vorm van een bijenkorf.
7. Melissa.
8. Nectarachtige vloeistof die bladluizen laten vallen.
9. De eerste vlucht na de winter.
10. Hoeveelheid nectar gelijk aan het eigen gewicht van de bij.
11. Lijmachtige substantie, gemaakt door honingbijen van knoppen en planten;
12. Communicatie door lopen in cirkels/'achtjes' om aan te geven waar nectar te vinden is.
13. Door de honingraten rond te slingeren.
14. De haalbijen zijn verzwakt door schimmels, insecticiden etc en komen niet terug in de korf/kast.
15. Koningin, werkster en dar.
16. Na de bevruchting worden ze doodgestoken en naar buiten gewerkt.
17. De hommelmee heeft meer beharing en kan daardoor in koudere streken leven.
18. Bijenkots.
19. Mede.
20. De vlucht van de koningin naar de darrenverzamelplaats voor de bevruchting.
21. Karel de Grote.
22. Door een dot jam bij z'n kop te leggen (suiker opzuigen).
23. **Lees de thema-artikelen in Aves Visum in 2019!!!**

INTEGRALE ONKRUIDBESTRIJDING VOLGENS 'DE PUNT METHODE'

DE JUISTE MACHINE OP DE JUISTE PLEK EN COMBINEER!

GEEN GIF MEER NODIG!

RED-GREEN®

- CO² neutraal
- Geen fossiele brandstof meer zoals LPG
- Gebruikt biomassa om mee te 'branden'
- Voor grootschalig werk

KANT BRAND STEKER®

- 5x per jaar strak gestoken grasrand
- Geen afvalkosten
- Lagere veegkosten
- Reinigende werking

BLUE-GREEN®

- CO² neutraal
- Elektrisch rijden
- Geen fossiele brandstof meer zoals diesel, maar biomassa
- Heet water 98°C
- Geen overlast, herrie en/of stof
- Eenvoudige techniek
- Voor kleinschalig werk

MACHINAAL VEGEN

- Dulevo 5000 D
- Euro 5 met Adblue
- Super fijnstoffilters
- Heel zuinig met waterverbruik
- Razend snel

- 'DE PUNT METHODE' IS GOEDKOPER DAN SPUITEN ALS JE ALLES EERLIJK MEETELT!
- GOED TOEPASBAAR MET INZET SW-MEDEWERKERS EN MENSEN MET EEN AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT (SROI).
- GEEN RESISTENTE SOORTEN EN NIET WEERSGEVOELIG.

Groen-aannemingsbedrijf
Punt B.V.

Chroomstraat 1d • 3067 GN Rotterdam • Telefoon: (010) 420 60 26 • E-mail: info@groen-puntbv.nl • www.groen-puntbv.nl

Activiteitenkalender maart tot en met juni 2019

Rotta Actief - werken bij het Trefpunt

Elke donderdag van 10.00 - 16.00 uur

Info: Jan Noppers

Rotta Natuurwerk - op locatie

Elke donderdag vanaf 09.00 uur

Elke eerste zaterdag van de maand

Info: Rien van der Vorm

Vrije inloop Trefpunt

Elke donderdag van 10.00 - 16.00 uur

Elke zaterdag van 12.00 - 16.00 uur

Info: Jan Noppers

Rotta Rangers

16 maart - Afval in de natuur

13 april - Vroege vogels

18 mei - Insecten en bloemen

15 juni - Slootjessafari

Info: Astrid Schild

Rotta Kapoentjes

27 maart - Rondstruinen in de natuur

26 juni - Rondstruinen in de natuur

Info: Astrid Schild

Excursies leden

23 maart - Oostvoorne

20 april - Wilde planten

22 juni - fietstocht Reeuwijkse Plassen

Info: Hans Sanders / Peter Wienbelt

Ledenavonden

26 maart - Algemene Ledenvergadering

lezing Marokko reis - Aria van Ballegoie

23 april - Ontwikkeling Hennipgaarde en het belang van bijen en insecten

28 mei - De ontwikkeling van de Droogmakerij Bleiswijk en Bergschenhoek

25 juni - Wandeling in Natuurtuin Zoetermeer

Rotta Varia - Trefpunt

23 en 24 maart - Natuur in keramiek en zilver

27 april - Plantenruilbeurs

Info: Ad Somers

Publiekswandelingen

9 maart - Schiebroeksepark

20 en 22 april - Lage en Hoge Bergse Bos

18 mei - Vroege vogels wandeling Bentwoud

30 mei - Dauwtrappen

28 juni - Eerste vrijdagavondwandeling Koornmolengat

Info: Hans Sanders

Bestuursvergaderingen

12 maart

9 april

14 mei

11 juni

Voor tijden en details zie de agenda op de website of de regelmatig per email verstuurde Nieuwsflitsen.

Kijk voor de verslagen van de excursies en de activiteiten van de Rotta Rangers en Kapoentjes op onze website www.rotta-natuur.nl.

Doelgroepen

Openbaar	leden en niet-leden zijn van harte welkom, aanmelden niet nodig.
Ledenavond	alleen voor leden en donateurs, aanmelden niet nodig.
Cursus	alleen voor cursisten, dus tijdig vooraf aanmelden.
Rotta Onderzoek	inventariseerders en mensen met interesse voor onderzoek aan flora en fauna
Rotta Actief!	de werkploeg op donderdag, leden en niet-leden mogen meehelpen.
RottaNatuurwerk	leden en niet-leden werken in de natuur, aanmelden niet nodig.
Rotta Varia	leden en niet-leden zijn van harte welkom, aanmelden niet nodig.
Rotta Kapoentjes	leden en niet-leden tussen 4 t/m 6 jaar zijn welkom, aanmelden vooraf noodzakelijk, vol is vol.
Rotta Rangers	leden en niet-leden tussen 7 t/m 12 jaar zijn welkom, aanmelden vooraf noodzakelijk, vol is vol.
Wandelingen	leden en niet-leden zijn welkom, aanmelden niet nodig.
Excursies	alleen leden, vooraf aanmelden, uiterlijk drie dagen voor de datum.

Bij excursies waar met de auto naar een locatie in het land wordt gereden, rijden we zoveel mogelijk met elkaar mee. De kosten - per auto € 0,20 per kilometer - worden verdeeld over het aantal inzittenden. Chauffeurs dienen een ongevallen-inzittendenverzekering te hebben afgesloten.

SOMMIGE DINGEN VERANDEREN NOOIT...

In een tijd waarin alles verandert, veranderen wij uiteraard mee. Toch zien wij als assurantiëkantoor dat er ook dingen hetzelfde blijven. Neem nu onze persoonlijke service. Onze klanten kiezen er al jaren bewust voor. En nee, dat is niet altijd duurder dan via internet. Het is wél 100% onafhankelijk en volledig afgestemd op uw situatie. U hoeft zelf niets uit te zoeken. **Hoe makkelijk is dat?**

OORD ASSURANTIËN. EERLIJK IS EERLIJK.

Noorderparklaan 20, 2660 AA Bergschenhoek T (010) 440 07 88, www.oordbv.nl

PADDOCK

ALLROUND CATERING

Uw visie is onze uitdaging

- * **CATERING:** broodjes, hapjes, salades en buffetten
- * **PARTYRENT:** verhuur van taps, tafels, glaswerk etc.
- * **PARTIJEN:** in onze zaal of op een door u gekozen locatie

Paddock Catering
Hoefweg 53 - 2665 CC Bleiswijk
010-5210331

www.paddockcatering.nl

Indien onbestelbaar retour: Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

MB 101 meerkoet

© Chris van Rijswijk

Mystery Bird

Chris van Rijswijk

MB101

Om maar met de deur in huis te vallen, dit is een meerkoet. Waarschijnlijk had jij dat zelf ook al ontdekt. Die witte bles en witte snavel geven het antwoord. Dat de rest van de vogel zwart is, laat zich raden. Deze meerkoet fotografeerde ik een paar jaar geleden in de haven van Stellendam. Zijn kop zat in de zon en de rest viel in de schaduw. Met een beetje onderbelichten krijg je dit effect. Rare jongens die meerkoeten. In de winter zie je ze in grote groepen gezellig bij elkaar. Hebben ze eenmaal het voorjaar in hun bol, dan vechten ze elkaar de tent uit!

MB 102 krakeend

© Chris van Rijswijk

MB102

De krakeend is de wilde eend aan het inhalen: je ziet de krakeend steeds vaker en de wilde eend steeds minder. Dat laatste is jammer. Dat dit een krakeend mannetje is, kun je zien aan de fijne grijze tekening en de witte spiegel. Easy!

Bijgaand 2 nieuwe foto's van twee vogels zonder snavel, zo lijkt het. Jij gaat er vast uitkomen welke vogels dit zijn. Je kunt je oplossing naar mij mailen (cdvrijswijk@gmail.com) of zelf de antwoorden onthouden. De oplossing staat in het volgende nummer. Kijk ook eens op mijn website: www.birdshooting.nl. Succes...

MB 103

© Chris van Rijswijk

MB 104

© Chris van Rijswijk